

Västnyländska

En folkdialektologisk studie om de dialektala attityderna och
identiteten bland ungdomar i Karis, Ekenäs och Hangö

Tommy Holm, 36748

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Handledare: Lotta Collin

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

Åbo, 2020

**ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH
TEOLOGI**

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Svenska språket	
Författare: Tommy Holm	
Arbetets titel: Västnyländska - En folkdialektologisk studie om de dialektala attityderna och identiteten bland ungdomar i Karis, Ekenäs och Hangö	
Handledare: Lotta Collin	Handledare: -
<p>Abstrakt: Syftet med avhandlingen är att undersöka de dialektala attityderna och identiteten hos gymnasieelever från Karis, Ekenäs och Hangö, genom att studera informanternas förhållande till standardsvenska, deras egen och andras dialekt. I undersökningen är jag även intresserad av västnyländska gymnasieelevers beskrivning av den lokala dialekten. Jag granskar vilka dialektdrag som de unga informanterna har identifierat och redogör för både skillnader och likheter mellan ungdomarnas dialektbeskrivningar. Vid jämförelsen mellan de tre orternas resultat tar jag fasta på skärningspunkter som kan bekräfta den eventuella förekomsten av en gemensam västnyländsk varietet. Resultatet från den här studien jämförs dessutom med tidigare folkdialektologiska undersökningar i Svenskfinland och Sverige.</p> <p>Materialet för undersökningen utgörs av en enkät som sammanlagt 161 gymnasieelever har besvarat. Av informanterna kommer 49 från Karis, 78 från Ekenäs och 34 från Hangö.</p> <p>Undersökningens resultat visar att de västnyländska informanterna har en mestadels kritisk attityd till varandras dialekter och till svenskan i både Tenala och Närpes, medan de förhåller sig relativt positivt till högstatusvarieteten i Helsingfors. Flertalet av gymnasieeleverna, i synnerhet männen, uppger sig tala mera dialekt än standardsvenska och upplever samtidigt att bevarandet av dialekter är viktigt. Majoriteten av informanterna från Karis, Ekenäs och Hangö har tagit fasta på den egna dialektens kortstavighet, artikelsynkope och adjektivändelse <i>-er</i>. Det faktum att exakt samma särdrag synliggjordes på de tre orterna, bekräftar att det existerar en relativt enhetlig västnyländsk dialekt. Gymnasieelevernas förslag på dialektetiketter såsom <i>västnyländska</i> och <i>blandning av dialekter</i> understryker även detta. Jämförelsen av mitt resultat och tidigare studier visade bl.a. att det fanns skillnader mellan informanternas dialektala attityder och beskrivningar av dialektdrag, medan det däremot påträffades likheter i deras dialektala beteckningsteknik.</p>	
Nyckelord: Karisdialekt, Ekenäsdialekt, Hangödialekt, folklingvistik, folkdialektologi, perceptuell dialektologi, dialekt, attityder, identitet	
Datum:	Sidantal: 69 + 10
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och forskningsfrågor	5
2	Teoretiska utgångspunkter	7
2.1	Folklingvistik	7
2.2	Folkdialektologi	8
2.3	Språkliga attityder och språklig identitet	9
3	Material.....	14
3.1	De västnyländska orterna	14
3.1.1	Karis och Ekenäs.....	14
3.1.2	Hangö.....	15
3.2	Enkäten och datainsamlingen.....	16
3.3	Informanterna	18
4	Resultat	20
4.1	Allmänna språkfrågor.....	20
4.1.1	Språklig bakgrund.....	20
4.1.2	Språkanvändning.....	22
4.1.3	Dialekt eller standardsvenska	23
4.2	Den egna dialektens etiketter	28
4.2.1	Kariska	28
4.2.2	Ekenäsdialekt	29
4.2.3	Hangödialekt.....	30
4.3	Särdrag och dialektord	32
4.3.1	Karisdialektens särdrag och dialektord.....	33
4.3.2	Ekenäsdialektens särdrag och dialektord.....	36
4.3.3	Hangödialektens särdrag och dialektord.....	39
4.3.4	Dialektdrag och dialektord i Västnyland	42

4.4	Dialektens unicitet och funktion som identitetsmarkör.....	43
4.4.1	Karisinformanternas förslag på likartade dialekter.....	43
4.4.2	Ekenäsinformanternas förslag på likartade dialekter.....	44
4.4.3	Hangöinformanternas förslag på likartade dialekter.....	45
4.4.4	Dialekten som identitetsmarkör	46
4.5	Dialektala attityder i Västnyland.....	48
4.5.1	Attityder till dialekten i Karis	48
4.5.2	Attityder till dialekten i Ekenäs	49
4.5.3	Attityder till dialekten i Hangö	51
4.6	Attityder till dialekter på andra orter.....	52
4.6.1	Attityder till dialekten i Helsingfors	52
4.6.2	Attityder till dialekten i Tenala.....	53
4.6.3	Attityder till dialekten i Närpes.....	54
4.6.4	Attityderna till dialekterna i Helsingfors, Tenala och Närpes	55
5	Sammanfattande diskussion	57
5.1	Talas mera dialekt eller standardsvenska?	57
5.2	Behärskandet av standardsvenska och dialektens framtid	58
5.3	Hur betecknas den egna dialekten?	60
5.4	Informanters beskrivning av identifierade dialektdrag	62
5.5	Informanternas attityder till den egna dialekten.....	63
5.6	Informanternas attityder till dialekterna på andra orter.....	65
5.7	Slutsatser	66
5.8	Konstruktiva kommentarer och förslag till fortsatt forskning.....	68
	Referenser.....	70
	Bilaga 1: Enkäten.....	75

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Inom det dialektologiska forskningsfältet finns den egna vetenskapsgrenen *folkdialektologi*, som också går under benämningen *perceptuell dialektologi* (Bijvoet och Fraurud 2015:110). Till skillnad från den traditionella dialektologin är folkdialektologin inriktad på regionala varieteter utgående från lekmännens perspektiv och man tar informanternas uppfattningar och åsikter i beaktande. Min egen studie placerar sig inom ramarna för folkdialektologin, eftersom jag undersöker västnyländska gymnasieelevers dialektala attityder och identitet. Till följande presenteras tidigare folkdialektologisk forskning i Svenskfinland, därefter forskningsläget för dialekterna i Västnyland och slutligen ges en överblick över de västnyländska dialektdragen och en sammanfattning av forskningsluckorna.

I jämförelse med andra forskningstraditioner är folkdialektologin relativt ny och de folkdialektologiska studierna som hittills har bedrivits i Svenskfinland har främst berört olika orter i Österbotten, huvudstadsregionen, Östnyland och Åboland. Utgående från vad dessa undersökningar har inriktat sig på, har jag delat upp de tidigare folkdialektologiska studierna i tre kategorier. För det första finns det undersökningar som har jämfört informanternas uppfattning om sin egen dialekt med deras egentliga språkproduktion. Rabb (2014) undersökte hur Vasabornas uppfattning av den lokala variationen motsvarade deras eget språkbruk och tog fasta på hur utomspråkliga faktorer som talarnas ålder, kön och sociala klass påverkade språkformen. I likhet med Rabb baserade Björkvik (2018) sin pro gradu-avhandling på att studera hur yngre och äldre kvinnor från norra och södra Larsmo förhöll sig till den dialektala variationen i regionen och hur deras egen uppfattning av dialektens särdrag motsvarades av informanternas eget uttal av språkliga variabler såsom *e-ei*, *mm-mb* och *mytshji/myki/mycke/mycket*.

Till den andra kategorin av folkdialektologiska studier kan man räkna de som utfört perceptionstest och granskat informanternas bedömning och identifiering av olika talprov. Denna typ av studier har till exempel utförts av Haapamäki och Wikner (2015) som undersökte lyssnare från Åbo och huvudstadsregionen med talprov från Helsingfors, Åbo, Kyrkslätt och Vasa. Leinonen och Henning-Lindblom (2016) använde sig av 13 inspelningar och informanter

Tommy Holm

från Österbotten (Jakobstad, Vasa), huvudstadsregionen (Helsingfors, Esbo), Östnyland (Borgå, Lovisa) och Åbo. I sin pro gradu-avhandling undersökte Wärn (2018) hur gymnasieelever i Jakobstad bedömde talprov från Helsingfors, Borgå, Åbo, Vasa och Jakobstad.

Den tredje kategorin omfattar folkdialektologiska undersökningar som har fokuserat på informanternas dialektala attityder, språkliga identitet och förhållande till standardsvenska. Folkdialektologiska undersökningar med fokus på förhållandet till den egna dialekten har bland annat utförts av Wikner (2014) som använde sig av den traditionella kartmetoden för att undersöka hur personer från huvudstadsregioner uppfattar sin egen dialekt och hur de geografiskt avgränsar den svenska varieteten. I sin pro gradu-avhandling använde också Nyman (2015) sig av kartmetoden med efterföljande intervjuer då hon undersökte ungdomar i Jakobstad, Esse och Sandsund. I sin doktorsavhandling har Wikner (2019) undersökt den talade finlandssvenska varieteten i Helsingfors med hjälp av flera olika metoder. I studien ingår nämligen intervjuer som inkluderade en kartuppgift, inspelade vardagssamtal och perceptionstest. I hennes studie deltog 165 informanter från Helsingfors.

Det finns också några dialektologiska studier som använt sig av enkäter för datainsamling och dessa kommer metodologiskt närmast min egen undersökning. Ett tidigt exempel är Ströms (1995) pro gradu-avhandling. Hon undersökte hur högstadiel elever i Pedersöre, Korsholm och Petalax förhöll sig till sin egen dialekt och till standardsvenska. I den här studien jämfördes attityderna mellan könen och de tre orterna. Ström strävade efter att redogöra för skillnader i fördomar och åsikter gällande den svenska variationen i norra, mellersta och södra Österbotten, utgående från kön och hemort. Även From (2007) hade hjälp av en enkät då hon i sin pro gradu-avhandling undersökte högstadiel eleverna i Österbotten (Korsholm), Östnyland (Lovisa) och Helsingfors (Botby). I Froms undersökning jämfördes flickors och pojkars inställningar till dialekt och standardsvenska samt bruket av dessa i olika situationer i skolmiljön. Slutligen har även Leinonen (2015) använt sig av en webbenkät i vilken informanterna ombads rapportera vilka språkliga varieteter som de själva stött på och sätta regionala etiketter på dessa.

Av alla folkdialektologiska studier som hittills har genomförts i Svenskfinland, är Leinonens (2015) den enda som både har använt sig av västnyländska informanter och inkluderat västnyländska dialekter för bedömning. Ivars (2015:16) påpekar att antalet bedrivna studier varierar kraftigt i olika regioner, vilket i sin tur har lett till att det finns en obalans i redogörelsen för olika finlandssvenska dialektområden. Enligt Ivars (2015:16) har flest dialektstudier

genomförts i både södra och mellersta Österbotten, östra Åboland och Åland, medan varieteterna i bland annat Kristinestad, Jakobstad, Lovisa och Ekenäs har varit studieobjekt i forskningsprojekt om finlandssvenska stadsmål.

Utöver den folkdialektologiska forskningen som blivit presenterad ovan, finns det en del andra lingvistiska undersökningar och projekt som på olika sätt berört Västnyland, men dessa studier är relativt få, delvis gamla och berör inte lekmännens förhållande till dialekt. I Selenius (1972) doktorsavhandling undersöktes till exempel den västnyländska ordaccenten i Snappertunamålet med hjälp av lyssnartest och spektrogram. Selenius (1972) lade fram bevis för att den västnyländska dialekten präglades av ett tvåaccentsystem med fonematisk karaktär, det vill säga att tonaccenten hade en betydelseskiljande funktion. Den traditionella dialektforskningen har bevisat att det i Nyland finns en tydlig splittring mellan de svenska dialekternas historiska utveckling. Ivars (2015:277) påpekar nämligen att dialekterna i Östnyland är ålderdomliga, medan dialekterna i mellersta Nyland (huvudstadsregionen) är stadsspråksinfluerade och i Västnyland är dialekterna mera moderna.

Vid årtiondena runt sekelskiftet bedrevs flera större inspelningsprojekt för finlandssvenska dialekter. Tre av dessa projekt inkluderade Ekenäs och två av dem berörde även Karis och Hangö. På 1990-talet genomfördes det finlandssvenska Stadsmålsprojektet (1990-1995). Genom projektet samlade man in dialektprov från Jakobstad, Kristinestad, Lovisa och Ekenäs. Syftet med projektet var att undersöka förhållandet mellan informanternas språkbruk och sociala bakgrundsfaktorer såsom klasstillhörighet, kön och ålder. (Ivars 2015:357.) Genom stadsmålsprojektet påvisades bland annat att det finns en viss koppling mellan social tillhörighet (såsom ålder och utbildning) och Ekenäsbornas ordförråd (Ivars 2015:410-414). Bland Ekenäsborna framkom det exempelvis att ju äldre talarna var, desto färre finska ord användes och istället ökade formaliteten och mängden klassiska finlandismer såsom *bolmas*, *luntlapp*, *trissor*, *finnbete* och *avstjälpningsplats* (Ivars 2015: 413-414). Till skillnad från de äldre åldersgrupperna tenderade ungdomarna i Ekenäs att använda nominalfraser där substantiv i bestämd form följdes av possessivpronomen som i exempelvis ”kärringen hans var där” (hans fru var där) och verbfraser med *skulle borda* (Ivars 2015: 415).

Nästan tio år senare, dvs. 2005, inleddes två andra projekt: FUSK (Finlandssvenskt ungdomsspråk) och Spara det finlandssvenska talet (2005-2008). Likt det tidigare Stadsmålsprojektet samlade också dessa två projekt in samtalsmaterial från olika städer, men även från den finlandssvenska landsbygden. FUSK och Spara talet skiljer sig däremot åt från

varandra vad gäller projektens utsträckning. FUSK använde sig enbart av riktigt unga informanter och spelade in icke-arrangerade vardagssamtal, medan Spara talet-projektet utgörs av inspelade intervjuer med både ungdomar i 20 års ålder och seniorer. (FUSK 2006, Westerberg 2005). Spara talet var dessutom mera omfattande än FUSK och hade en större nationell spridning. Båda korpusarna innehåller däremot dialektinspelningar från de västnyländska orterna Karis, Ekenäs och Hangö.

Utgående från dessa projekt och den traditionella dialektforskningen som bedrivits i Nyland, presenteras nedan en överblick över de västnyländska dialekternas särdrag. Typiskt för varieteterna i Västnyland är bland annat adjektivändelsen *-er*, som har bevarats från fornsvensk tid och kommer ursprungligen från en gammal maskulin nominativform (Selenius 1972:39). Numera förekommer ändelsen vid olika adjektiv oavsett genus. I gamla talprov från Karis, Ingå och Tenala påträffade Harling-Kranck (1998:151) exempel på detta dialektdrag i form av *vå:tär* (beredd), *argär* (arg) och *då:ligär* (dålig). Vanligt för de västnyländska dialekterna är också bortfallet av slutvokal i verb som står i preteritum, såsom *tykkt* (tyckte), *visst* (visste) och *jo:rd* (gjorde), vilka är exempel som också har observerats bland dialektalare i Karis (Ivars 2015: 297). I Västnyland förekommer europeiskt u-ljud ofta i ord såsom *do* (du) och *sko* (skulle) (Harling-Kranck 1998:151).

Det är även typiskt för de västnyländska dialekterna att följa ett mönster som kallas för *slutledsbetonning*, det vill säga tendensen att tonvikten kommer sent i sammansatta ord med enstavigt förstaled, som i t.ex. *gräs`annd* (gräsand), *gås`ongi* (gåsunge) och *smör`byttå* (smörbytta) (Ivars 2015:286). Dialekterna i Västnyland karaktäriserar dessutom av kortstavighet som i till exempel *sjäru* (skära) och *sim* (samma) som har påträffats i Karis respektive Tenala (Harling-Kranck 1998:151). Bortfallet av ändelsevokal i t.ex. *påjk* (pojke) och *artikelsynkope*, d.v.s. utelämnandet av *-e* i substantiv som står i bestämd form, t.ex. *ti:dn* (tiden) är även karaktäristiskt för de västnyländska dialekterna (ibid.). Ivars (2015:355) har däremot påpekat att många av dessa dialektdrag, som i synnerhet europeiskt u-ljud, artikelsynkope, kortstavighet och adjektivändelsen *-er*, är karaktäristiska för både västnyländskan och öståboländskan.

Sammanfattningsvis nämner varken Ivars (2015) eller Harling-Kranck (1998) någon distinktion mellan Karis, Ekenäs och Hangö. Båda dialektforskarna beskriver nämligen varieteterna i Karis och Ekenäs enskilt, men utan att göra någon jämförelse eller koppling mellan dessa. De flesta av Harling-Krancks exempel på dialektdrag är tagna från talprov gjorda

i Karis och Ivars beskrivningar av västnyländskan baserar sig på svenskan i Ekenäs. Varken Harling-Kranck (1998:151) eller Ivars (2015:281) nämner däremot Hangö som en del av det västnyländska dialektområdet. Förutom den traditionella dialektundersökningen som har beskrivit särdragen för de västnyländska dialekterna, är kunskaperna om västnylänningarnas dialektala attityder knappa och inga tidigare studier har undersökt västnyländska informanternas egna uppfattningar eller beskrivningar av den egna dialekten. Däremot har denna typ av folkdialektologisk undersökning alltså genomförts för bland annat dialekterna i Vasa (Rabb 2014), Åbo (Haapamäki och Wikner 2015), Jakobstad (Leinonen och Henning-Lindblom 2016, Wärn 2018), Larsmo (Björkvik 2018) och Helsingfors (Wikner 2019).

1.2 Syfte och forskningsfrågor

På grund av att den folkdialektologiska forskningen som hittills har bedrivits i Svenskfinland till största del har undvikit Västnyland valde jag att själv studera dialekterna i Karis, Ekenäs och Hangö ur ett perceptuellt dialogiskt perspektiv. Min undersökning är därmed ett första steg i att börja fylla ut den folkdialektologiska forskningsluckan som finns i Västnyland och i synnerhet i Hangö.

Syftet med min studie är nämligen att undersöka hur gymnasieelever i Karis, Ekenäs och Hangö uppfattar och beskriver den lokala dialekten och hur de förhåller sig till varieteterna som talas på andra orter. Jag är särskilt intresserad av att jämföra de tre orternas informantsvar sinsemellan och granska ifall det finns skillnader i de dialektala attityderna och identiteterna beroende på kön och hemort. Jag hoppas dessutom på att kunna redogöra för om det utgående från de undersökta västnyländska gymnasieeleverna finns en utbredd västnyländsk dialekt eller om man kan tala om tre enskilda regionala varieteter och språkgemenskaper. Jag undersöker därför likheter och skillnader i de dialektdrag som de västnyländska ungdomarna identifierar och definierar hos de egna dialekterna. Syftet med min undersökning kan delas upp i följande forskningsfrågor:

- Upplever gymnasieeleverna i Västnyland att de talar mera dialekt eller standardsvenska?
- Hur betecknar informanterna svenskan i Karis, Ekenäs och Hangö?
- Vilka dialektdrag kan informanterna identifiera och hur beskrivs dessa?

- Tar informanterna fasta på samma särdrag på alla tre orter och kan man i så fall tala om en gemensam västnyländsk dialekt?
- Vilka attityder har gymnasieeleverna till sin egen dialekt och andra dialekter?
- Vilka likheter och skillnader finns det mellan mitt resultat och de iakttagelser som gjorts i tidigare folkdialektologiska studier i Svenskfinland?

I min studie undersöker jag även den dialektala identiteten hos informanterna genom att redogöra för deras inställning till standardsvenska, sin egen dialekt och andras dialekter. De är nämligen inte ovanligt att befolkningen på mindre orter upplever att dialekten spelar en central roll i bygdens gemenskap och lokala identitet (Teinler 2016: 470). Genom min undersökning hoppas jag därför kunna redogöra för hur enhetlig dialekten på en viss ort är och hur viktig och uppskattad den är för de undersökta ungdomarna. Därför innehåller min enkät bland annat frågor som berör behärskandet av standardsvenska och bevarandet av dialekter.

För att samla in tillräckligt med data och kunna svara på alla mina forskningsfrågor genomförde jag en kvantitativ enkätstudie med delmoment som berörde gymnasieelevernas dialektala attityder, identitet, uppfattningar och beskrivningar. Likt nyare folkdialektologiska undersökningar studerar jag unga män och kvinnor, eftersom man inom den traditionella dialektologin har varit intresserad av så kallade NORMs, d.v.s. äldre män som har talat en ålderdomlig variant av en lokal dialekt (Chambers & Trudgill 1998: 29).

Resultatet från min undersökning kommer slutligen att jämföras med resultaten från tidigare folkdialektologiska studier som har utförts i Svenskfinland under de senaste 13 åren. Bland dessa undersökningar finns bland annat Wikners (2019) doktorsavhandling, studier av Leinonen (2017) och Rabb (2015) och pro gradu-avhandlingar av From (2007), Wörn (2018) och Björkvik (2018). Skärningspunkten för dessa studier är intresset för lekmännens dialektala attityder och uppfattningar. Bortsett från Leinonens enkätstudie som inkluderar informanter från många olika delar av Svenskfinland, är undersökningar inriktade på en eller flera enskilda orter i mellersta och norra Österbotten, huvudstadsregionen och Östnyland.

2 Teoretiska utgångspunkter

I det här avsnittet presenteras några av folklingvistikens och mera specifikt folkdialektologins primära antaganden och perspektiv. Därefter diskuteras några forskningsstrategier som blivit tillämpade i tidigare folkdialektologiska studier och slutligen definieras de teoretiska grundprinciperna för min undersökning av de västnyländska gymnasieelevernas språkliga attityder och identitet.

2.1 Folklingvistik

Folklingvistiken som vetenskapsgren har sina rötter i både dialektologin och sociolingvistiken (Teinler 2016: 28). Men till skillnad från dialektologin och sociolingvistiken inriktas en folklingvistisk studie på informanternas egna attityder till och uppfattningar om olika språkliga företeelser och varieteter (Wikner 2014:121). Med andra ord redogör folklingvistiken för hur icke-lingvister (lekmän) bedömer sitt eget och andras språkbruk och hur språkligt medvetna de är (Palander och Nupponen 2005:10). Folklingvistiken skiljer sig också från annan sociolingvistisk forskning i och med att man inom folklingvistiken har en mera öppen dialog med informanterna och syftet med undersökningen kan vanligtvis avslöjas för lekmännen (ibid.). Inom exempelvis samtalsanalytiska studier vill man däremot hålla målet med forskningen hemligt för informanterna, i synnerhet då man strävar efter att spela in ett så autentiskt talprov som möjligt. För de folklingvistiska undersökningarna är det i sin tur av intresse att uppmärksamma informanterna på forskningens syfte och testa hur medvetna icke-lingvisterna är om sitt eget och andras språkbruk (ibid.). Det är dock värt att nämna att folklingvistiken inte ifrågasätter eller strider mot de andra forskningsgrenarna inom sociolingvistiken. Däremot bygger folklingvistiken vidare på resultatet från andra sociolingvistiska forskningsgrenar såsom dialektologin (Soininen-Stojanov och Vaattovaara 2006:225).

2.2 Folkdialektologi

Folklingvistiska studier kan inrikta sig på olika aspekter av språk, såsom lekmännens egen språkproduktion, uppfattningar om språkvarieteter och hur dessa överensstämmer med lingvisters beskrivningar (Leinonen 2015: 117). Inom folkdialektologin inriktar man sig däremot uteslutande på dialekter och regional variation. Min egen studie placerar sig inom ramarna för folkdialektologin på grund av att informanternas dialektala attityder och identitet ligger i fokus.

Trots att man har kunnat datera folklingvistikens rötter till 1880-talet, är det först på 1980-talet som folklingvistik och mera specifikt folkdialektologin började utvecklas som en seriös vetenskapsgren (Preston 1989:3). Före det här ansåg man inte att språkvetenskapen kunde dra nytta av icke-lingvisters synvinkel. Preston som av många upplevs vara den ledande forskaren inom folklingvistik, har genom sina egna folkdialektologiska studier kunnat slå fast att denna typ av forskning kan ge en djupare förståelse för hur bland annat olika strukturer i samhället är konstruerade (Soininen-Stojanov och Vaattovaara 2006:224).

Inom folkdialektologin utgår man ifrån att informanterna inte har en lingvistisk syn på språket, man antar istället att lekmännen upplever att det finns ett rätt språk och olika felaktiga versioner av det språket. Med andra ord kan man ur ett folkdialektologiskt perspektiv utgå ifrån att lekmännen vanligtvis skiljer mellan standardspråk och dialekter och att dialekterna representerar de sämre varianterna av standardspråket. (Soininen-Stojanov och Vaattovaara 2006: 226.) I flera folkdialektologiska studier ställer man därmed frågor som berör informanternas syn på standardspråk och hur den egna dialekter förhåller sig till denna. Utgående från dessa folkdialektologiska antaganden har jag själv valt att inkludera frågor som berör informantens inställning till ett finlandssvenskt standardspråk och lokala varieteter.

Då man inom folkdialektologin samlar in data, finns det diverse olika tillvägagångssätt. Flera forskare har bland annat använt sig av kartmetoden och perceptionstestet. Det s.k. *perceptionstestet* omfattar inspelningar med talare av en viss varietet och informanternas uppgift är att lyssna och försöka identifiera dialekterna utgående från bland annat uttal och vokabulär. Dessa perceptionstest har använts av flera forskare i folkdialektologiska studier i Svenskfinland, exempelvis i Haapamäkis och Wikners (2015) studie. Testen kompletteras ofta med efterföljande intervjuer, där informanterna ges möjligheten att förklara sina svar. Kartmetoden omfattar i sin tur kartor som kan utgöra hela länder eller vara begränsade till en

viss kommun och informantens uppgift är att dra subjektiva gränser mellan olika dialektområden och markera var folk talar på olika eller samma sätt som de själva (Bijvoet och Fraurud 2015:110). Flera studier av denna sort har dessutom valt att komplettera kartmetoden med en enkät eller intervjuer. Wikner (2014) konstaterar att man genom efterföljande intervjuer kan undersöka motiveringarna bakom informanternas uppritade dialektgränser.

Istället för perceptionstest med talprov, intervjuer och kartuppgifter har jag använt mig av en enkät som omfattar frågor som berör liknande aspekter, det vill säga allt från informanternas bedömning och identifiering av sin egen och andras dialekter, till deras geografiska mobilitet och kontaktnät. På grund av att jag strävade efter att inkludera så många gymnasieelever från Karis, Ekenäs och Hangö som möjligt i min undersökning, valde jag också att uteslutande samla in data med hjälp av en omfattande enkät. Att intervjua varenda en informant skulle ha varit otroligt tidskrävande, både på grund av själva organiserandet av varje intervjutillfälle och genomgången av all data. Enstaka stickprov skulle såklart ha varit möjligt och eventuellt bidragit med en konkret förklaring till vissa tendenser i informantsvaren. Men samtidigt kan stickprov ge upphov till felaktiga generaliseringar, vilket jag ville undvika.

Tidigare enkätstudier såsom Leinonens (2015) undersökning, använde en webbenkät som spreds runt på nätet via sociala medier. På bara några dagar lyckades Leinonen samla in 129 fullständigt ifyllda blanketter, vilka kunde användas som underlag för hennes pilotstudie. Leinonen påpekar däremot att hon inte hade någon kontroll över urvalet av informanter eller hur utförligt enkäten besvarades. I min egen studie valde jag därför ett mera konventionellt tillvägagångssätt. Jag lät informanterna fylla i mitt frågeformulär till pappers under lektionstid. På det sättet kunde jag samla många informanter på en gång och kontrollera att enkäterna faktiskt fylldes i. Enligt Winter (1985:41) blir även bortfallet lågt då enkäter fylls i på lektionstid och alla närvarande deltar, undersökningen kan dessutom genomföras på relativt kort tid fastän antalet informanter är stort.

2.3 Språkliga attityder och språklig identitet

Enligt Leinonen (2015:117) har folklingvistiken en intim relation till den språkliga attitydforskningen. Skillnaden mellan dessa är den att attitydstudierna ofta undersöker implicita uppfattningar, medan folklingvistiken studerar de explicita uppfattningarna hos

lekmännen (Preston 2006: 526). Då jag genomförde datainsamlingen vid de tre västnyländska gymnasierna, var jag därför tydlig och informerade informantgrupperna om enkätundersökningens syfte och att det var deras genuina uppfattningar och upplevelser som stod i fokus och skulle studeras.

I min studie undersöks informanternas språkliga attityder till både sin egen dialekt och andras lokala varieteter, med andra ord granskas inställningen mellan informanternas egen språkgrupp och utomstående dialektalare. Inom socialpsykologin talar man om den egna gruppen som *ingruppen* och andra grupper som *utgrupper*. De attityder och stereotyper som folk värderar ingruppen och utgrupperna med kan i sin tur kategoriseras enligt två primära dimensioner: *värme* och *kompetens*. (Leinonen 2015:118.) Inom språkvetenskapen talar man däremot vanligtvis om *solidaritet* istället för värmedimensionen och *status* istället för kompetens (Leinonen 2015: 132). I den här undersökningen används också begreppen solidaritet och status.

När ingrupper och utgrupper kommer i kontakt med varandra är det solidariteten som avgör om den främmande gruppen kan upplevas vara samarbetsvillig eller hotande. Adjektiv som ofta används för att definiera positiva karaktärsdrag hos en utgrupp är bland annat "humoristisk" och "trevlig", medan negativa aspekter beskrivs som "aggressiv" och "tråkig". Då man bedömer utgruppens status använder man sig av positiva adjektiv som "intelligent och seriös", medan de negativa ofta utgörs av exempelvis "enfaldig" och "slö". (Leinonen 2015: 118.) Det har också visat sig existera en koppling mellan status och färdigheter; sociala eller regionala grupper som har hög status upplevs också automatiskt vara mera kompetenta och vice versa. För de västnyländska informanterna som undersöks i min studie, borde med andra ord utgrupperna i huvudstadsregionen ha hög status, medan solidariteten kan förväntas vara låg.

På grund av att solidaritet och status kan ha både en positiv och negativ sida, kan man definiera fyra olika attitydtyper (Leinonen 2015: 118). En utgrupp kan nämligen uppfattas som både positivt solidarisk och prestigefylld eller som negativ på båda fronterna, eller sedan kan en utgrupp dömas som positiv på den ena dimensionen men negativ på den andra och vice versa. Som ett exempel brukar utgrupper som klassificeras som negativa på statusdimensionen men positivt för solidaritet ofta väcka sympati hos ingruppen. De västnyländska informanterna skulle med andra ord kunna vara sympatiskt inställda till en närliggande utgrupp såsom dialekttalarna i Tenala, eftersom denna landsbygdsort har låg status och samtidigt är utgruppen

här en del av Västnyland och upplevs eventuellt som positivt solidarisk. Om en utgrupp däremot upplevs som negativ på båda dimensionerna, kan det leda till avund hos ingruppen (Leinonen 2015:118). Denna kritiska inställning mellan olika språkgrupper kan påträffas på både en nationell och lokal nivå. I sin studie kring språkrasismen i Ekenäs och spänningen mellan de finskspråkiga och svenskspråkiga på orten, redogör Collin (2016) bland annat för ekonomiska och kulturella hotbilder som på olika sätt format den allmänna språkställningen i staden. Utgående från Collins (2016: 156) resultat finns det likheter mellan hur den finskspråkiga majoriteten i landet förhåller sig till den finlandssvenska minoriteten och den lokala svenskspråkiga majoritetens attityd till den finskspråkiga minoriteten i Ekenäs.

Vad gäller språklig variation på en nationell nivå, har det visat sig att de grupper som talar standardnära varieteter ofta värderas högt vad gäller kompetens och status (Leinonen 2015: 119). Huvudstäderna representerar ofta den kulturella, politiska och ekonomiska makten i ett land och därför associerar utgrupperna vanligtvis huvustadspråket med negativa adjektiva såsom "irriterande, otrevlig, snobbig, högfärdig, arrogant" (Leinonen 2015: 134). Utgående från detta borde de västnyländska informanterna i min studie vara relativt kritiskt inställda till svenskan i huvustadsregionen. Enligt Einarsson (2004: 208) hänger de dialektala attityderna direkt ihop med maktförhållanden. I Sverige har till exempel Stockholmare makt och därför är det många utgrupper som förhåller sig negativt till den stockholmska dialekten. I sin tur upplevs gotlänningarna vara maktlösa och därför är det lätt hänt att man tycker om dialekten på Gotland. (2004: 208). Folks fördomar om utgrupper från olika delar av landet påverkar med andra ord deras inställning till de regionala dialekterna. Är man positivt eller negativt inställd till befolkningen på en specifik ort, bedömer man ofta dialekten därefter.

Utöver det här är det vanligt att man har en tudelad relation till sin egen dialekt. Det beror enligt Einarsson (2004: 208) på att det finns en inre konflikt hos oss mellan status- och solidaritetsdimensionerna. Å ena sidan strävar vi efter att uppskatta och imitera en högstatusvarietet (t.ex. standardsvenska). Men samtidigt får solidaritetsprincipen oss att vilja bevara den dialekt som ger oss en grupptillhörighet och socialt och geografiskt ursprung. Beroende på de västnyländska informanternas inställning till standardsvenskan, kan de antingen ha en tydligt negativ eller positiv attityd till den egna dialekten. I Haapamäkis och Kvarnströms studie (2014) framkommer också att Åboborna förhåller sig negativt inställda till helsingforsdialekten och beskriver den som "irriterande, otrevlig, arrogant, högfärdig", medan Helsingforsborna i sin tur saknar en klar uppfattning om hur Åbosvenskan låter. Enligt

Leinonen (2015: 134) har Helsingforsborna däremot en starkt positiv koppling till dialekterna på andra orter såsom "glada, stolta och lantliga". Ordet "sommar" dyker också upp, vilket syftar på att informanterna från huvudstadsregionen har stött på de andra varieteterna under sommarsemestern och har på det sättet fått en positiv koppling till dem (ibid.).

Identitet är i grund och botten dynamiskt och socialt betingat. Enligt Abercrombie (2006: 21f) formar våra relationer till bland annat familjen, vänner, lärare och arbetskollegor vår identitet. Varje individ eftersträvar en grupptillhörighet och kan signalera denna solidaritet genom språket (Abercrombie 2006: 25). Om man till exempel har vuxit upp i en social gemenskap som värdesätter den lokala dialekten högt, är det sannolikt att man däremot har en mindre positiv attityd till standardspråket. Enligt Abercrombie (2006: 21) är även skillnader en viktig del av grupptillhörigheten och den egna identiteten. Genom att vara medveten om det egna sättet att tala (ingruppens dialekt) kan man urskilja likheter och avvikelser i andras språk (utgruppens dialekt). Liebkind och Henning-Lindblom (2015:187) påpekar att det finns flera studier som visar att identitet och språk har en ömsesidig inverkan på varandra, genom att ingruppens språkbruk präglar gruppidentiteten, vilken i sin tur formar språkbruket och gruppmedlemmarnas inställningar. För vissa grupper kan språket dessutom vara den mest väsentliga identitetsmarkören och då ha en integrerande funktion, som för exempelvis finlandssvenskar (Liebkind och Henning-Lindblom 2015:187). I min studie undersöks de västnyländska gymnasieelevernas dialektala identiteter utgående från deras beskrivningar av den egna dialekten och deras förhållande till både standardsvenska och andra gruppers varieteter. På detta sätt kan jag granska trender i informanternas dialektala attityder och deras uppfattningar om dialektdrag och redogöra för hur enhetlig grupptillhörigheten är inom en enskild gymnasiegrupp.

På grund av att informanterna i min studie är gymnasieelever som bor hemma och spenderar en stor del av sin vardag med familjen och skolkamrater, kan man anta att deras identitet till stor del präglas av dessa sociala relationer. Föräldrarnas och vännernas inställning till den egna dialekten, standardsvenska och andra finlandssvenska varieteter kan därmed vara en avgörande faktor för hur informanterna själva har förhållit sig till språkfrågorna i enkäten. Det är dock värt att beakta de så kallade "samhällsmedvetna attityderna" (Mattfolk 2012:2). När man undersöker informanters språkliga attityder, finns det nämligen en tendens att deras kommentarer och svar präglas av vad man förväntas eller borde svara, utgående från de samhälleliga och språkliga normerna. Enligt Mattfolk (2012) kan de samhällsmedvetna

attityderna förbise de språkliga värderingarna som man vuxit upp med. Med andra ord kan en individ som värderar den egna dialekt högt, trots allt ge ett enkätsvar som indikerar att hen uppskattar och stöder standardspråket. Nyholm (2011:111) påpekar att då hon undersökte attityderna till dialekt och standardsvenska bland eleverna vid tre skolor i Närpes, visade det sig att deras identitet var starkare knuten till dialekten, men att standardsvenskan ändå fick flera positiva egenskaper än dialekten.

Sammanfattningsvis har en ingrups språk, identitet och attityder en ömsesidig koppling till varandra. Beroende på var och med vem en dialektalare har vuxit upp, kommer hen att ha en bestämd uppfattning och inställning till både det egna och andras språkbruk. I min studie undersöks de västnyländska informanternas dialektala identitet utgående från deras inställning till bruket av standardsvenska, deras syn på bevarandet av dialekter, beskrivningen av lokala dialektdrag och förhållandet till dialekterna som talas av utgrupper inom och utanför Västnyland. Utöver det redogör jag dessutom för gymnasieelevernas svar på en enkätfråga om deras egen användning av dialekt som identitetsmarkör.

3 Material

I det här kapitlet presenterar jag språk- och utbildningsmiljöerna på orterna Karis, Ekenäs och Hangö, enkätens innehåll och informantgrupperna som representerar de tre orterna.

3.1 De västnyländska orterna

I det här avsnittet presenteras Karis, Ekenäs och Hangö och språkförhållanden på orterna, samt en kort beskrivning av det socioekonomiska läget och utbildningsmöjligheterna inom kommunerna. Dessa faktorer är nämligen relevanta eftersom mina informanter har blivit ställda frågor som berör deras språkliga bakgrund, framtidsplaner och språkbruk då de antingen kommer att stanna kvar på hemorten eller flytta bort till en större studiestad. Eftersom Hangö är en enskild kommun och Karis och Ekenäs numera (tillsammans med Pojo) ingår i staden Raseborg efter kommunsammanslagningen 2009, har jag i följande avsnitt valt att inledningsvis presentera Karis och Ekenäs som en gemensam kommun och beskriva nuläget, för att sedan också redogöra för språkmiljön på orterna före sammanslagningen. I resultatredovisningen hålls däremot alla tre orter separerade.

3.1.1 Karis och Ekenäs

Staden Raseborg skapades 1.1.2009 när städerna Ekenäs, Karis och kommunen Pojo slogs ihop till en gemensam stad. Stadens namn härstammar från den medeltida borgen som är belägen i Snappertuna och vars dokumenterade historia går tillbaka till år 1378. Kommunen Raseborg är bland de mest vidsträckta i Nyland med en yta på 2 178 km² och över 100 km från gräns till gräns. Raseborg ligger relativt centralt i södra Finland, nästan mitt mellan Åbo och Helsingfors. (Raseborgs stad 2019a).

Staden hör själv till de största arbetsgivarna med ca 1 850 anställda, därefter följer Västra Nylands sjukvård med ca 400, Fiskarskoncernen med kring 300 och Nylands brigad med närmare 200 anställda. (Raseborgs stad 2019b). Utöver det här finns det 2 816 olika företag i kommunen (Raseborgs stad 2019a).

I Raseborg bor ca 27 600 invånare och av dessa är 64,9 % svenskspråkiga, 30,7 % finskspråkiga och 4,4 % talar något annat språk (Raseborgs stad 2019a). Med andra ord klassificeras Raseborg som en tvåspråkig stad med svensk majoritet. Innan kommunsammanslagningen utgjorde andelen svenskspråkiga 61,3 % i Karis, 82,2 % i Ekenäs och 39,2 % i Pojo (Finnäs 2013: 38). Med andra ord har Ekenäs den klart största svenskspråkiga befolkningen i regionen, följt av Karis som har en svenskspråkig majoritet med en stor finsk minoritet, medan Pojo i sin tur är en finskspråkig ort med en relativt stor svensk minoritet. Bildandet av Raseborg ledde med andra ord till att Ekenäs stora svenskspråkiga majoritet blev relativt inskränkt i den nya stadens gemensamma språkstatistik.

Alla kommunala tjänster i Karis och Ekenäs erbjuds på båda språken, men för de svenskspråkiga finns det flera alternativ vad gäller exempelvis utbildningen. Inom kommunen Raseborg verkar nämligen tre gymnasier: Ekenäs gymnasium, Karis-Billnäs gymnasium och Karjaan Lukio, varav den sistnämnda är det enda finskspråkiga gymnasiet i kommunen (Raseborgs stad 2019a). Ungdomarna från Pojo studerar antingen vid Karis-Billnäs gymnasium eller Karjaan Lukio. Staden erbjuder språkbad för barn i åldern 3-5 år på daghem i både Ekenäs och Karis (Raseborgs stad 2019a). Utöver småbarnspedagogiken, grundskolan och gymnasierna, finns det yrkesutbildningar för både unga och vuxna i Karis och Ekenäs. Bland annat erbjuder Axxell utbildningar inom till exempel handel, bygg och teknik, medan yrkeshögskolan Novia utbildar personer inom bioekonomi och teknik (Hanko-Raseborg 2019a).

3.1.2 Hangö

Hangö är den sydligaste staden i Finland och är omgiven av hav och en strandlinje som omfattar 130 km (Hangö stad 2019a). På grund av stadens strategiska läge till Finska viken och Östersjön har Hangö länge varit förknippad med sjöfart. Hamnen togs i bruk samma år järnvägen till Hangö blev färdig och året därpå (1874) grundades Hangö stad. Än idag är hamnen tillsammans med turismen och den lokala kemiska industrin de viktigaste näringsgrenarna för kommunen (Hangö stad 2019b).

Av Hangös ca 8400 invånare (antalet uppdaterat 31.12.2018) är 53,7 % finskspråkiga och 42,7 % svenskspråkiga. Utöver det här talar de resterande 3,6 % ett annat språk än svenska och finska (Hangö stad 2019a). Trots en finsk majoritet, är fördelningen mellan de svensk- och

finskspråkiga i Hangö relativt jämn och alla kommunala tjänster erbjuds på båda språken. Inom staden finns både daghem, grundskolor och varsitt gymnasium på både svenska och finska. I Hangö erbjuds däremot inget annat än gymnasium på andra stadiet och de närmaste yrkesutbildningarna hittas på grannorterna Ekenäs och Karis (Hanko-Raseborg 2019a).

3.2 Enkäten och datainsamlingen

Enkätundersökningen genomfördes i slutet av oktober och i början av november 2017. Arbetet med enkäten pågick från augusti till slutet av september och vid utformandet av frågornas omfattning och formulärets struktur använde jag mig bland annat av Norrbys och Nilssons (2015) folklingvistiska artikel om enkätundersökningar som en riktgivande bas. I enlighet med deras rekommendationer strävade jag efter att hålla mig under 90 individuella frågor, av vilka den klara majoriteten är slutna med flera svarsalternativ. Utgående från samma anvisningar har jag dessutom undvikit att skapa en enkät som tar längre än 40 minuter att fylla i. Bijvoet och Fraurud (2015:119) understryker dessutom hur mycket lättare de slutna frågorna är att bearbeta statistiskt i kvantitativa studier, samtidigt som det tar kortare tid för icke-lingvisterna att fylla i. Trots det här inkluderade jag ändå några öppna frågor, eftersom dessa ger informanterna en möjlighet att ge individuella och unika beskrivningar. Jag ansåg nämligen att det här var speciellt viktigt vid det moment som förutsätter att gymnasieeleverna beskriver de typiska dragen i den egna dialekten. Min enkät innehåller dessutom några attitydskalor, vilka är antingen fyr- eller sexgradiga. Jag undvek udda tal eftersom enkätfrågor med fem- och sju gradiga likertskalor har visat sig ge upphov till ett "latmansalternativ", det vill säga att de inkluderar en neutral mittpunkt som vissa informanter väljer utav lättja (Bijvoet och Fraurud 2015:118) I utformandet av enkätens struktur följde jag även delvis Rosengrens (1975:102) anvisningar för hur en traditionell enkät blir mest optimal. På grund av det här har jag bland annat följt den så kallade *tratt-tekniken* och ordnat frågorna från att inledningsvis vara relativt allmänna till att beröra alltmer specifika detaljer.

I sin helhet omfattar enkäten sju sidor och 85 unika frågepunkter, varav 28 ingår i olika likertskalor och tabeller. I enkäten finns det sammanlagt 14 öppna frågor, av vilka sex gav upphov till flerordiga svar. All data från enkätens 85 unika frågepunkter visade sig dock inte vara relevant för min studie och vissa delar av enkäten har därför blivit exkluderats. Bland de oanvända momenten finns bland annat frågor som berör informanternas kunskaper om

dialektord och fraser från olika delar av Svenskfinland och ett perceptionstest med åtta talprov. En förkortad version av enkäten finns som bilaga i slutet av den här avhandlingen och innehåller enbart de frågor och delmoment som faktiskt blev behandlade i den här studien. Alla de frågepunkter och moment som visade sig vara relevanta för avhandlingens syfte och forskningsfrågor presenteras närmare i resultatredovisningen. Nedan introduceras översiktligt den förkortade enkätens disposition och de fyra delmoment i enkäten som ingår i den här studien.

Det första momentet som berör informanternas personuppgifter ställer sammanlagt tolv frågor om bland annat biologiskt kön, hemort och föräldrarnas utbildning. Att ta reda på informanternas hemort var en självklarhet med tanke på att studiens syfte är att granska och jämföra de tre västnyländska orterna. Kön har varit en populär faktor i tidigare folklingvistiska studier och eftersom mina informanter var gymnasieelever fanns det dessutom en möjlighet att få en relativt jämn population av både män och kvinnor. Föräldrarnas utbildning inkluderade jag för att kunna redogöra för en eventuell koppling mellan hemmens utbildningsnivå och informanternas framtida studieplaner, vilka på olika sätt kommer att påverka bruket av den egna dialekten.

Det andra delmomentet av enkäten innehåller tio frågor som berör informanternas modersmål, tidigare utbildningsspråk och språk som används av dem på fritiden. Jag inkluderade dessa variabler för att kunna beskriva och jämföra de språkliga gemenskaperna på orterna. I och med informanternas svar på dessa frågor hoppas jag kunna redogöra för de västnyländska ungdomarnas språkgemenskap och graden av tvåspråkighet i dagens Västnyland. Det tredje delmomentet, som också är det mest centrala, omfattar i sin tur 20 frågor om den lokala dialekten. Dessa frågor var konstruerade för att framlocka informanternas beskrivningar av och inställning till den egna varieteteten. I den här delen av enkäten inkluderade jag bland annat frågor som är inspirerade av Dennis Prestons (1999) värderingsskala "correct and pleasant". Med hjälp av subjektiva attribut såsom *fin*, *ful* och *gammalmodig* värderade informanterna sin egen och andras dialekter.

Det fjärde och sista avsnittet som kom att inkluderas i avhandlingen, utgörs av sex frågepunkter som berör informanternas attityder till den egna dialekten och varieteterna på andra orter i Svenskfinland. I delmomentet ingår ett krysschema som mäter gymnasieelevernas värderingar av språkliga varieteter på olika orter i Svenskfinland. Då jag planerade denna del av enkäten, utgick jag från den traditionella landskapsindelningen som enligt Hultman (1894) handlar om

att dela in det finlandssvenska landskapet i tio mindre områden: Norra, mellersta och södra Österbotten, västra och östra Åland, västra och östra Åboland, västra, mellersta och östra Nyland (ibid.). I Ordbok över Finlands svenska folkmål används också samma indelning (Leinonen 2012:155). I min enkätundersökning fokuserar jag på Nyland eftersom mina informanter är bosatta här och ungdomar tenderar inte att ha ett socialt nätverk eller fritidssysselsättningar som frekvent förflyttar dem långt bortom de egna stadsgränserna. Därför borde också dialekten inom den egna kommunen och de närliggande grannstäderna, vara de mest bekanta och åsiktsframkallande. Karis, Ekenäs och Hangö representerar kärnan i Västnyland, medan Tenala representerar en liten närliggande landsbygdsort. Från det så kallade mellersta Nyland har jag låtit Helsingfors symbolisera ett urbant och ekonomiskt centrum med en speciell social prestige. Närpes representerar en utmärkande del av södra Österbotten.

I den här studien användes slutligen 805 ifyllda enkätsidor och 7 728 besvarade frågor. Innan jag började bokföra all text, konstruerade jag tabeller i Word för svaren till de öppna frågorna och i Excel för de slutna. Den totala mängden fritt formulerade svar blev 966 och med tanke på både kvantiteten och variationen av svar, valde jag att ta fasta på nyckelord och beskrivningar som fångade kärnan i informanternas respons.

3.3 Informanterna

Sammanlagt deltog 161 informanter, varav 96 var kvinnor och 65 män, i studien. De som deltog studerade läsåret 2017–2018 vid sitt lokala gymnasium. Vid Karis-Billnäs gymnasium deltog 49 elever, vid Ekenäs gymnasium 78 och vid Hangö gymnasium 34. Bland gymnasieeleverna fanns det allt från de som studerade för första året till de som var på sitt fjärde. Av de 49 informanterna vid Karis-Billnäs gymnasium var 28 kvinnor och 21 män. Av de 78 informanterna från Ekenäs gymnasium var 47 kvinnor och 31 män. Vid Hangö gymnasium deltog slutligen 21 kvinnor och 13 män. I tabell 1 nedan kan man avläsa den procentuella fördelningen mellan orterna och könen.

Kvinnorna utgör med andra ord majoriteten (60 %) av den sammanlagda informantpopulationen. Jämför man orterna sinsemellan är könsfördelningen jämnast i Karis, där männen står för 43 % och kvinnorna för 57 %, därefter följer Ekenäs med 40 % män och 60 % kvinnor och till sist kommer Hangö där kvinnorna utgör 61 % och männen 39 %.

Tabell 1. Fördelningen mellan de manliga och kvinnliga informanterna vid de tre västnyländska gymnasierna.

Kön/Ort:	Karis (49)	Ekenäs (78)	Hangö (34)	Samtliga (161)
Kvinnor	28 (57 %)	47 (60 %)	21 (61 %)	96 (60 %)
Män	21 (43 %)	31 (40 %)	13 (39 %)	65 (40 %)

Jag är medveten om att informanterna är över dubbelt flera från Ekenäs än Hangö och 29 fler än de från Karis. Det här innebär att då enkätsvaren från de tre olika gymnasiegrupperna ställs mot varandra, representeras attityderna hos informanterna från både Karis och Hangö av en mycket mindre grupp. Varje enskild individs bidrag från Karis och Hangö väger med andra ord mycket mera än ett individuellt svar i informantskaran från Ekenäs.

Då större frågor behandlas i resultatkapitlet, (såsom beskrivningen av den egna dialekten eller attityderna till den egna och andras dialekt) presenteras data från de olika orterna i samma ordning som jag genomförde enkätundersökningen vid de västnyländska gymnasierna. Det här innebär att dessa avsnitt inleds med enkätsvaren från Karis-Billnäs gymnasium, sedan Ekenäs gymnasium och slutligen Hangö gymnasium. Geografiskt behandlas resultaten med andra ord från norr till söder. Vid mindre frågor presenteras och jämförs alla informantsvar samtidigt.

4 Resultat

I det här kapitlet redovisas undersökningens resultat. Resultatredovisningen inleds med informanternas enkätsvar som berör deras språkliga bakgrund, språkanvändning och allmänna inställning till dialekt och standardspråk. Därefter presenteras de västnyländska gymnasieelevernas dialektala identiteter genom att granska deras beskrivningar av och benämningar på den egna dialekten. Följande avsnitt behandlar sedan informanternas inställning till de två andra västnyländska orternas dialekter. Slutligen presenteras och jämförs gymnasieelevernas syn på tre andra finlandssvenska regioners varieteter. För varje fråga kommer data från de olika orterna att jämföras sinsemellan. Utöver det här kommer en del av enkätsvaren också att åtskiljas utgående från könen, för att klargöra eventuella skillnader och likheter mellan hur männen och kvinnorna förhåller sig till olika dialektala företeelser.

4.1 Allmänna språkfrågor

4.1.1 Språklig bakgrund

I det här avsnittet redovisas informanternas svar på enkätfrågor som berör deras egna och föräldrarnas modersmål, deras tvåspråkighet och språket som de talar i hemmet och med sina vänner. Utöver det här presenteras också kort informanternas förhållande till finlandssvenskhet.

I enkätens andra delmoment skulle informanterna inledningsvis ange sina modersmål genom att välja mellan alternativen: *svenska*, *svenska och finska*, *finska* eller *annat*. I tabell 2 nedan kan man utläsa att den klara majoriteten, det vill säga 105 informanter (65 % av samtliga deltagare) uppger att de har svenska som modersmål. Av dessa är 64 kvinnor (66 % av alla kvinnliga informanter) och 41 män (63 %), vilket innebär att modersmålet svenska är jämnt fördelat mellan båda könen. Enbart en kvinna från Karis och en man från Hangö uppger att de har ett annat modersmål än svenska och finska.

Resultatet som presenteras i tabell 2 visar också att sammanlagt 63 % av gymnasieeleverna från Karis har svenska som modersmål, 78 % av informanterna från Ekenäs och 38 % av deltagarna från Hangö. Utgående från det här resultatet är informantskaran från Ekenäs den mest svenskspråkiga, med Karis på andra plats och Hangö på tredje. Det här resultatet överensstämmer dessutom med den officiella språkstatistiken, enligt vilken 61,3 % av Karisborna är svenskspråkiga, 82,2 % av Ekenäsborna och 42,7 % av Hangöborna (Finnäs 2013: 38, Hangö stad 2019a).

Tabell 2. Informanternas angivna modersmål.

Språk	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Svenska	17 (61 %)	14 (67 %)	38 (81 %)	23 (74 %)	9 (43 %)	4 (31 %)	105 (65 %)
Svenska och finska	10 (36 %)	7 (33 %)	9 (19 %)	8 (26 %)	12 (57 %)	8 (62 %)	54 (34 %)
Annat	1 (3 %)					1 (7 %)	2 (1 %)

Ingen har angett att de endast har finska som modersmål, men 54 (över en tredjedel av hela populationen) uppger att de har både svenska och finska som modersmål. Trots detta har ändå 86 informanter (53 %) senare svarat ”Ja” på frågan ”Upplever du att du är tvåspråkig?”. Denna skillnad beror antagligen på att det finns flera som upplever att de kan klara sig flytande på mera än ett språk, men att det enbart är 54 som upplever att de dagligen talar lika mycket svenska som finska.

I tabell 3 nedan representerar procenten för mammorna och papporna på varje ort, andelen av samtliga 326 föräldrar. Det vill säga att då exempelvis 31 av informanterna från Karis har uppgett att deras mammor har svenska som modersmål, utgör detta antal 10 % (avrundat uppåt) av den totala mängden föräldrar. I tabellen kan man inledningsvis avläsa att sammanlagt 67 %

av informanternas föräldrar uppges ha svenska som modersmål, vilket enbart är två procentenheter högre än andelen informanter med svenska som modersmål. Finskspråkiga föräldrar och föräldrar med både svenska och finska som modersmål uppgår i sin tur till sammanlagt 16 % respektive 15 %. Fördelningen mellan mammornas och pappornas språk är däremot relativt jämn, med några fler svenskspråkiga mammor i Ekenäs och Hangö och lite fler tvåspråkiga pappor i Karis och Ekenäs. I enlighet med de verkliga språkmiljöerna i Västnyland, har endast ett fåtal från Ekenäs uppgett att de har en finskspråkig förälder.

Tabell 3. Föräldrarnas modersmål. (Procenten på varje ort representerar andelen av samtliga 326 föräldrar)

Språk	Karis mammor	Karis pappor	Ekenäs mammor	Ekenäs pappor	Hangö mammor	Hangö pappor	Samtliga svar (326)
Svenska	31 (10 %)	31 (10 %)	62 (19 %)	56 (17 %)	19 (6 %)	17 (5 %)	216 (67 %)
Svenska och finska	4 (1 %)	10 (3 %)	7 (2 %)	15 (5 %)	6 (2 %)	6 (2 %)	48 (15 %)
Finska	12 (4 %)	6 (2 %)	8 (2,5 %)	6 (2 %)	8 (2,5 %)	10 (3 %)	50 (16 %)
Annat	1 (0,3 %)	1 (0,3 %)		1 (0,3 %)	1 (0,3 %)	2 (0,6 %)	6 (2 %)

I början av enkäten fick informanterna även frågan ”Anser du dig själv vara finlandssvensk?”. I ett tillhörande svarsfält blev gymnasieeleverna ombudda att motivera sina svar. Sex av informanterna svarade att det inte anser sig vara finlandssvenska och en var inte säker. Resten svarade att de upplever sig vara finlandssvenska. Utgående från informanternas mest frekventa motiveringar är hemorten, föräldrarnas språk, det egna modersmålet och uppväxten avgörande faktorer till varför man upplever sig vara finlandssvensk.

4.1.2 Språkanvändning

I samband med frågan om det egna modersmålet skulle informanterna också svara på frågorna:

- ”Vilket/vilka språk talar du hemma?”
- ”Vilket/vilka språk talar du med dina vänner?”

Frågan var öppen och vissa informanter har gett flera svar på en fråga och ett par hade angett ett annat språk vid sidan om svenska eller finska. För att förtydliga andelen informanter som talar svenska, finska eller båda med sin familj och/eller vänner har jag inkluderat procenten för hur stor andel av gymnasieeleverna från varje ort som har angett ett visst språk.

Enbart en gymnasieelev svarade att hen talar finska med familjen och tre angav att de hemma talar något annat språk än svenska och finska. Med sina vänner talar också endast en informant finska och två svarade att ett tredje språk talas i deras vänskrets. Resten av informanterna talar antingen svenska eller svenska och finska både hemma och med kompisarna. Majoriteten av informanterna talar svenska både hemma 108 (67 %) och med 107 vännerna (66 %).

Tabell 4. Fördelningen mellan svenska och svenska-finska som språk informanterna talar hemma och med vänner.

Språk/gemenskap	Karis	Ekenäs	Hangö	Samtliga svar
Svenska hemma	29 (59 %)	64 (82 %)	15 (44 %)	108 (67 %)
Svenska och finska hemma	19 (39 %)	14 (18 %)	16 (47 %)	49 (30 %)
Svenska med vänner	23 (47 %)	65 (83 %)	15 (44 %)	107 (66 %)
Svenska och finska med vänner	19 (39 %)	14 (18 %)	16 (47 %)	51 (32 %)

Likt fördelningen mellan modersmålen, är det åter Ekenäsborna som talar mest svenska, med eleverna från Karis på andra plats. Av samtliga informanter från Ekenäs är det nämligen 82 % som talar svenska med familjen och 83 % med sina vänner, medan 59 % respektive 47 % av gymnasieeleverna från Karis som har svarat lika. Bland Hangöborna är det däremot bara 44 % som uppger att de talar enbart svenska på fritiden.

4.1.3 Dialekt eller standardsvenska

I det här avsnittet beskrivs de västnyländska gymnasieelevernas förhållande till dialekt och standardsvenska. Jag är medveten om att informanterna kan uppfatta dessa begrepp på olika

sätt, men själv utgår jag ifrån de beskrivningar som Institutet för språk och folkminnen har gett. Enligt Isolf (2020a) är en dialekt en varietet som talas inom ett begränsat geografiskt område, medan standardspråk syftar på en neutral och normerad variant av ett lands nationalspråk (Isolf 2020b).

I enkätens tredje delmoment skulle informanterna bland annat svara på frågor om deras eget och föräldrarnas bruk av dialekt och standardsvenska. Gymnasieeleverna skulle också ange vilka åsikter de hade om bevarandet och upprätthållandet av dialekten, samt behärskan av standardsvenska. För att synliggöra vilken språkvariant som informanterna föredrar, jämförs deras angivna språkval (dialekt eller standardsvenska) mot deras attityder till dessa.

På frågan ”Vad talar du mera?” har 106 informanter, dvs. 66 % av samtliga, svarat att de talar dialekt framom standardsvenska. Av männen uppger hela 80 % att de talar dialekt, men enbart 56 % av kvinnorna. Både i Karis och Hangö anser hela 92 % av männen att de talar den lokala dialekten framom en standardiserad finlandssvensk varietet. I kontrast till det här upplever nästan en tredjedel av de manliga informanterna från Ekenäs att de talar standardsvenska och det samma gäller för 55 % av kvinnorna från orten.

Tabell 5. Informanternas svar på frågan ”Vad talar du mera: Dialekt eller standardsvenska?”

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Dialekt	16 (57 %)	19 (90 %)	21 (45 %)	21 (68 %)	17 (81 %)	12 (92 %)	106 (66 %)
Standardsvenska	11 (43 %)	2 (10 %)	26 (55 %)	10 (32 %)	4 (19 %)	1 (8 %)	54 (34 %)

I tabell 5 ovan kan man avläsa att det är gymnasieeleverna i Ekenäs (55 % av kvinnorna och 32 % av männen) som talar mest standardiserat, medan den klara majoriteten av gymnasieeleverna i Hangö (29 av 34) använder sig av dialekt. I Karis uppger sig enbart två av männen tala standardsvenska, medan det är relativt jämnt mellan kvinnorna: 59 % talar dialekt och 41 % standardsvenska. I enkäten frågades informanterna också om vilken varietet som föräldrarna talar mera. Av mammorna talar 46 % dialekt och av papporna använder 49 % dialekt. Också i det här fallet framstår Ekenäs som den mest standardiserade av de tre orterna.

Av informanterna från Ekenäs uppger nämligen hela 60 % att båda föräldrarna talar standardsvenska, medan enbart 40 % och 41 % av ungdomarna i Karis respektive Hangö rapporterar att deras föräldrar talar mera standardsvenska än dialekt.

På frågan ”Är det viktigt att tala standardsvenska?” har enbart sju informanter svarat ”mycket viktigt”. De som gett detta svar är alla kvinnor, tre från Ekenäs och två från både Karis och Hangö. Trots att 106 av gymnasieeleverna har uppgett att de talar dialekt framom standardsvenska, har ändå 76 informanter svarat att standardsvenskan är ”viktig”. Av samtliga informanter från både Karis och Ekenäs upplever 45 % att det är viktigt att använda standardsvenska, medan 56 % av deltagarna från Hangö har angett samma svar. Det är överraskande att över hälften av hangöborna upplever att standardsvenska är viktigt, med tanke på att 85 % av dem upplever att de talar mera dialekt än standardsvenska. Sammanlagt svarade 52 % av informanterna att standardsvenska antingen är mycket viktigt eller viktigt, medan 63 informanter har svarat ”inte så viktigt” och 14 upplever att standardsvenska är ”oviktigt”. Med andra ord är inställningarna till standardsvenskans värde jämnt fördelade mellan samtliga informanter.

I enkäten skulle de västnyländska gymnasieeleverna också ange hur väl de behärskar standardsvenska. 48 informanter svarade att de behärskar standardsvenska ”mycket bra” och 105 svarade ”bra”. Enbart sju upplevde att deras grepp om varieteten var dåligt och ingen svarade ”mycket dåligt”. Med andra ord anser den klara majoriteten av de västnyländska informanterna att de behärskar standardsvenska, trots att de flesta ändå har angett att de talar mera dialekt.

Det finns ett klart samband mellan antalet informanter som föredrar att tala dialekt och de som anser att man ska bevara den. Som man kan utläsa i tabell 6 upplever sammanlagt 105 informanter, det vill säga bara en färre än de som talar dialekt framom standardsvenska, att det antingen är mycket viktigt eller viktigt att bevara dialekter.

Ser man närmare på hur inställningen till frågan är fördelad mellan orterna, visar det sig att 69 % av samtliga informanter från Karis har angett att det är viktigt att bevara dialekter, 65 % av Ekenäsborna och 58 % av deltagarna från Hangö. Att Hangö placerar sig sist i denna rangordning avviker från det faktum att 85 % av informanterna från orten talade dialekt framom standardsvenska. Det faktum att det var 4 procentenheter fler karisbor än informanter från Ekenäs som ansåg att det är viktigt att bevara dialekter, stämmer överens med de tidigare

resultaten, vilka visade att man i Ekenäs lutade betydligt mera mot att understöda standardsvenska.

Tabell 6. Informanternas svar på frågan ”Är det viktigt att bevara dialekter?”

Svarsalternativ	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Mycket viktigt	7 (25 %)	7 (33 %)	8 (17 %)	4 (13 %)	3 (14 %)		29 (18 %)
Viktigt	12 (43 %)	8 (38 %)	25 (53 %)	14 (45 %)	10 (48 %)	7 (54 %)	76 (47 %)
Inte så viktigt	8 (28 %)	4 (19 %)	13 (28 %)	12 (39 %)	8 (38 %)	5 (38 %)	50 (31 %)
Oviktigt	1 (4 %)	1 (5 %)	1 (2 %)	1 (3 %)		1 (8 %)	5 (3 %)

I anknytning till frågan om bevarandet av dialekter, skulle informanterna även redogöra för om de kommer att upprätthålla sin nuvarande dialekt ännu om 10 år. Frågan om den egna dialektens framtid inkluderas p.g.a. det faktum att varken Hangö, Ekenäs eller Karis erbjuder någon högskoleutbildning. Om studenterna vill skaffa sig en högskoleutbildning efter att de avlagt studentexamen vid det lokala gymnasiet, behöver de söka sig till andra studieorter. Av de 161 informanterna har 120 svarat att de tänker fortsätta studera vid ett universitet eller yrkeshögskola. Två personer var säkra på att de inte skulle fortsätta studera och de resterande 39 hade inte ännu bestämt sig. Majoriteten av informanternas föräldrar (105 mammor och 87 pappor) uppgavs ha någon form av högskoleexamen, vilket förmodligen är en delorsak till att de flesta av gymnasieeleverna har som plan att följa samma utbildningsbana. Utgående från informanternas svar på dessa frågor som berör deras utbildningsplaner och föräldrarnas utbildningsbakgrund, kommer de flesta av informanterna inom de kommande åren att flytta bort från hemorten och studera på en ort där en eller flera andra dialekter talas. Upplever i så fall informanterna att de kommer att behålla sin egen dialekt inom de kommande tio åren? I tabell 7 nedan kan man utläsa gymnasieelevernas svar.

Tabell 7. Informanternas svar på frågan ”Tror du att du kommer att tala samma dialekt om 10 år?”

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Jo	12 (43 %)	17 (81 %)	18 (38 %)	15 (48 %)	6 (29 %)	8 (62 %)	76 (47 %)
Nej	14 (50 %)	3 (14 %)	25 (53 %)	16 (52 %)	15 (71 %)	5 (38 %)	78 (48 %)
Vet ej	2 (7 %)	1 (5 %)	4 (9 %)				7 (5 %)

I denna fråga är gymnasieeleverna tudelade, med sammanlagt 76 som tror att dialekten kommer att sitta i trots att man flyttar till andra orter och 78 som anser att man kommer att börja tala en annan varietet. De resterande 7 hade inte tagit ställning till frågan. På de tre orterna finns en splittring mellan de som upplever att de kommer att fortsätta tala samma dialekt och de som inte tror sig göra det. Största skillnaderna mellan dessa två inställningar hittas ändå hos de manliga informanterna från Karis, av vilka den klara majoriteten (81 %) anser att dialekten kommer att stanna kvar hos dem. På samtliga orter upplever majoriteten av kvinnorna att de kommer att överge dialekten och i Hangö är det t.o.m. 71 % av de kvinnliga informanterna. Däremot tror de flesta männen från Hangö (63 %) att de fortfarande kommer att tala samma dialekt om ett årtionde, medan de manliga gymnasieeleverna i Ekenäs är splittrade (15 – 16) över frågan. Det samma gäller kvinnorna i Karis där 12 tror att de kommer upprätthålla dialekten, medan 14 upplever att den kommer att överges. Överlag upplever betydligt flera av männen än kvinnorna att de inte kommer att tappa sin nuvarande dialekt inom 10 år.

Slutligen kan man avläsa en viss divergens mellan de som anser att bevarandet av dialekter är viktigt och de som tror att de kommer att upprätthålla sin nuvarande dialekt inom de kommande tio åren. Trots att 69 % av samtliga informanter från Karis vill bevara dialekter var det ändå 10 procentenheter färre som trodde på den egna dialektens hållfasthet. På de två andra orterna var skillnaderna ännu större, med 23 procentenheter färre i Ekenäs och 17 procentenheter i Hangö. Det här kan eventuellt bero på de så kallade ”samhällsmedvetna attityderna” (Mattfolk 2012:2). Om informanterna upplever att dialekterna är en del av det lokala kulturarvet och känner till den ökända dialektutjämningen, är det sannolikt att de skulle känna sig förpliktade att understöda dialekternas fortlevnad. Däremot är frågan ”Tror du att du kommer att tala samma dialekt om 10 år?” personlig och kan besvaras verklighetstroget.

4.2 Den egna dialektens etiketter

I enkäten fick informanterna fritt formulera en etikett för den egna dialekten. I det här avsnittet presenteras beteckningarna som gymnasieeleverna har gett de egna dialekterna i Karis, Ekenäs och Hangö. På grund av att frågan ”Vad skulle du kalla din dialekt?” var öppen, gav den många olika svar. För att förtydliga tendenser i resultaten har jag valt att enbart presentera de fem mest frekventa benämningarna.

4.2.1 Kariska

I tabell 8 kan man avläsa att 20 av samtliga 49 informanter från Karis, d.v.s. 41 %, har gett förslaget ”Kariska” som beteckning för den egna dialekten. 12 % har angett att den lokala dialekten är en ”blandning” av olika närliggande dialekter. Både den vida termen ”standardsvenska” och ”västnyländska” har föreslagits av 6 % och till sist kommer ”högsvenska” med 4 %. Den resterande 31 % av informanterna från Karis gav både unika och specifika förslag, såsom ”nära-Helsingfors-dialekt” och ”grani”.

Tabell 8. Karisinformanternas fem populäraste beteckningar för den egna dialekten.

Etiketter:	Karis kvinnor	Karis män	Samtliga
”Kariska”	11 (39 %)	9 (43 %)	20 (41 %)
”Blandning”	5 (18 %)	1 (5 %)	6 (12 %)
”Standardsvenska”	3 (11 %)		3 (6 %)
”Västnyländska”	1 (4 %)	2 (10 %)	3 (6 %)
”Högsvenska”	2 (7 %)		2 (4 %)

Det är överraskande att nästan hälften av gymnasieeleverna från Karis föreslog etiketten ”Kariska”. Vid besvarandet av enkäten pågick nämligen ingen diskussion mellan informanterna, trots det har majoriteten ändå angett exakt samma beteckning. Detta syftar på

att ”Kariska” är en vedertagen benämning bland åtminstone gymnasieeleverna i Karis. Denna etikett är uppgjord av ortnamnet och slutledet -ska. Leinonen (2015:124) har påpekat att avledningen med -ska verkar förekomma på flera orter i södra Finland och har påträffats i etiketter som informanter har gett för bland annat *Kimitsko*, *Helsingforsiska* och *Kariska*. Med tanke på att närmare hälften av Karisborna angav beteckningen *Kariska* verkar dialekten vara en vedertagen del av den regionala identiteten och kulturen, nästan som ett eget lokalspråk som utmärker ingruppen. Resultaten från denna del av enkäten överensstämmer dessutom med vad gymnasieeleverna svarade i de tidigare enkätfrågorna, i vilka det framkom att Karisborna (i synnerhet männen) ansåg det vara viktigt att bevara dialekter och att de skulle upprätthålla samma dialekt inom de kommande tio åren. Majoriteten av samtliga informanter från Karis uppgav även att de talar dialekt framom standardsvenska, vilket ytterligare betonar *Kariskans* centrala roll i dessa gymnasieelevers dialektala identitet.

4.2.2 Ekenäsdialekt

Det förekommer två primära trender i hur informanterna från Ekenäs uppfattar sin egen dialekt. Bortsett från att fyra kvinnor upplever att de inte överhuvudtaget talar någon typ av dialekt, har majoriteten antingen föreslagit en etikett som antyder att dialekten i Ekenäs är säregen och unik för orten eller att dialekten är utbredd och liknar andra dialekter i landskapet. Som kan avläsas i tabell 9 har ”Ekenäsdialekt” och ”Ekenäsiska” sammanlagt föreslagits 24 gånger, medan etiketterna ”västnyländska” och ”blandning av andra dialekter” hade totalt 25 träffar. Det finns med andra ord en tydlig splittring mellan de gymnasieelever i Ekenäs som upplever att dialekten är distinkt och de som anser motsatsen. De resterande 32 % av informantsvaren som inte finns presenterade i tabell 9 nedan, inkluderade flera olika etiketter med anknytning till den omgivande landsbygden, med förslag som t.ex. ”Tenaladialekt”, ”Pojudialekt” och ”Snappertunadialekt”.

Tabell 9. Ekenäsinformanternas fem populäraste beteckningar för den egna dialekten.

Etiketter:	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Samtliga
”Ekenäsdialekt”	9 (19 %)	7 (23 %)	16 (21 %)
”Västnyländska”	10 (21 %)	3 (10 %)	13 (17 %)
”Blandning av andra dialekter”	10 (21 %)	2 (6 %)	12 (15 %)
”Ekenäsiska”	3 (6 %)	5 (16 %)	8 (10 %)
”Jag talar inte dialekt”/ ”Jag har inte någon dialekt”	4 (9 %)		4 (5 %)

Fördelningen mellan hur de kvinnliga och manliga informanterna från Ekenäs har valt att beteckna den egna dialekten, överensstämmer delvis med gymnasieelevernas svar på enkätfrågan ”Vad talar du mera: dialekt eller standardsvenska?”. Av männen uppgav 68 % att de talar dialekt och 39 % föreslog antingen ”Ekenäsdialekt” eller ”Ekenäsiska”, medan enbart 16 % betecknade dialekten som ”västnyländska” eller ”blandning av andra dialekter”. Även om de manliga informanterna från Ekenäs inte var lika enhetliga på denna frågepunkt, representerades den regionala dialekten åter av majoriteten. Bland de kvinnliga gymnasieeleverna var fördelningen relativt jämn vad gällde bruket av antingen dialekt (45 %) och standardsvenska (55 %). I likhet med detta resultat har 42 % av kvinnorna föreslagit ”västnyländska” eller ”blandning av andra dialekter” och enbart 26 % har betecknat varieteten som ”Ekenäsdialekt” eller ”Ekenäsiska”. Trots att nästan hälften av kvinnorna upplevde att de talar dialekt, var det endast kring en femtedel som angav att den lokala varieteten är unik för orten. På båda frågepunkterna har med andra ord de kvinnliga informanterna från Ekenäs placerat standardsvenska eller en generaliserad varietet framom en säregen regional dialekt.

4.2.3 Hangödialekt

Informanterna från Hangö föreslog både ”standardsvenska” och ”västnyländska” en gång, medan ”blandning” fick två träffar. Dessa tre etiketter avviker från majoritetens angivna beteckningar, vilka syftar på att dialekten upplevs vara mera unik och att den har sin egen lokala prägel. Dessutom är förslagen ”blandning” och ”västnyländska” likartade och antyder

båda att dialekten i Hangö skulle vara den samma som på andra orter i Västnyland. Som kan avläsas i tabell 10 har ”Hangödialekt” och ”Hangösvenska” föreslagits sammanlagt 17 respektive sju gånger. Med andra ord har hela 71 % av samtliga informanter från Hangö betecknat den egna dialekten på liknande sätt och valt att infoga ortnamnet i varietetens etikett, vilket syftar på att dialekten upplevs vara säregen och anknuten till hemstaden. Utöver dessa informantsvar, hänvisade den resterande 18 % av de förslagna etiketterna till den närliggande landsbygden med bl.a. ”Tvärminnedialekt” och ”landesvenska”.

Det finns däremot vissa skillnader mellan hur kvinnorna och männen har betecknat dialekten i Hangö. Av Hangöinformanterna angav 92 % av männen och 81 % av kvinnorna att de talar dialekt, däremot har enbart 67 % av männen föreslagit en etikett som inkluderar ortnamnet, medan 76 % av de kvinnliga gymnasieeleverna har betecknat dialekten som antingen ”Hangödialekt” eller ”Hangösvenska”. Utgående från samtliga informanter har en femtedel av gymnasieeleverna från Hangö samordnat ortnamnet med ”svenska”, vilket eventuellt har en koppling till kommunens språkliga situation. I Hangö är de svensktalande trots allt en minoritet och denna beteckning kan vara ett sätt att bestryka den lokala ingruppens modersmål och samtidigt divergera den egna dialekten från de som talas på andra orter.

Tabell 10. Hangöinformanternas fem populäraste beteckningar för den egna dialekten.

Etiketter:	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
”Hangödialekt”	14 (67 %)	3 (23 %)	17 (50 %)
”Hangösvenska”	2 (10 %)	5 (38 %)	7 (21 %)
”Blandning”	2 (10 %)		2 (6 %)
”Västnyländska”		1 (8 %)	1 (3 %)
”Standardsvenska”	1 (5 %)		1 (3 %)

4.3 Särdrag och dialektord

I enkäten fick informanterna fritt beskriva ortens dialekt med egna ord och ta fasta på vad de anser att är typiskt för varieteten. Trots att jag i enkäten efterfrågade dialektdrag och dialektord separat, har ändå flera av samtliga informanter blandat ihop dialekternas särdrag och ordförråd i sina fritt formulerade beskrivningar. I det här kapitlet redovisas därför både dialekternas särdrag och dialektord för en ort åt gången. Uppgiftens öppna karaktär genererade dessutom ett brett resultat och för att synliggöra tendenser har jag slagit samman likartade enkätsvar och presenterar de fem mest frekventa beskrivningarna av särdragen och de åtta mest frekventa dialektorden. Resultatet från de tre orterna redogörs var för sig och i varje enskilt avsnitt jämförs informanternas svar med Harling-Krancks (1998) och Ivars (2015) dialektbeskrivningar. Genom denna jämförelse hoppas jag kunna synliggöra eventuella likheter och skillnader mellan lekmännens språkliga iakttagelser och tidigare dialektforskning. Avslutningsvis presenterar jag en sammanfattning av resultaten från de tre orterna.

I enkäten skulle informanterna ta ställning till om den egna dialekten har säregna ord och i så fall ge exempel på dessa. I tabell 11 nedan kan man avläsa att hela 96 informanter, det vill säga en klar majoritet på 60 % upplever att det förekommer dialektord på den egna orten. Tittar man närmare på de enskilda orterna framstår gymnasieeleverna från Karis som de mest enhetliga i frågan, eftersom 71 % av samtliga Karisinformanter har angett att dialektord existerar. I Hangö är majoriteten en aning mindre och ligger på 62 % för dem som upplever att de använder säregna ord i dialekten. Gymnasieeleverna från Ekenäs är däremot relativt splittrade över förekomsten av ett dialektalt ordförråd. Bara hälften (51 %) av ortens informanter har angett att det finns ord som är typiska för dialekten. Ekenäs är även enda orten där majoriteten av en enskild könsgroup har svarat att det inte finns typiska dialektord på orten. Av de manliga gymnasieeleverna upplever nämligen 58 % att det inte finns ord som är unika för den egna dialekten.

Tabell 11. Informanternas svar på frågan ”Finns det ord som är typiska för din dialekt?”

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Ja	17 (61 %)	18 (86 %)	28 (60 %)	12 (39 %)	12 (57 %)	9 (69 %)	96 (60 %)
Nej	7 (25 %)	1 (5 %)	15 (32 %)	18 (58 %)	7 (33 %)	4 (31 %)	52 (32 %)
Inget svar	4 (14 %)	2 (9 %)	4 (8 %)	1 (3 %)	2 (10 %)		13 (8 %)

I enkäten skulle de informanter som svarat jakande och upplevde att det existerade ord som är typiska för den egna dialekten, ge förslag på dessa dialektord. Detta visade sig däremot vara problematiskt och istället har flertalet av informanterna angett ord som exemplifierar olika morfologiska dialektdrag. Till näst presenteras resultatet från denna del av enkäten tillsammans med informanternas beskrivningar av den egna dialektens särdrag.

4.3.1 Karisdialektens särdrag och dialektord

Utgående från 47 % av beskrivningarna som informanterna från Karis har gett, karaktäriseras Karisdialekten av så kallade ”ordförkortningar” och ”korta stavelser”. Som exempel har gymnasieeleverna bland annat gett *vattn* och *biln*. Vad informanterna har tagit fasta på är med andra ord bortfallet av vokalen *e* i suffixet på substantiv i bestämd singularform, vilket kallas för *artikelsynkope* (Ivars 2015: 98). Vidare har åtta kvinnliga informanter (16 % av samtliga), tagit fasta på att ”adjektiv slutar på -er” som i t.ex. *snäller*, *kivoger* och *trötter*. Fem kvinnor (10 %) har även nämnt att de som talar Karisdialekten ”rullar på sina r” och fyra manliga gymnasieelever (4 %) har beskrivit dialektens ”korta och snabba a”. Slutligen har två kvinnor och två män (4 %) tagit fasta på att man i Karisdialekten blandar in finska ord som *kiva* och *juttu*. Gymnasieeleverna har med andra ord redogjort för fyra olika särdrag. De har tagit fasta på dialektens artikelsynkope, ordböjning (-er), uttal (kort vokal, rullande r-et) och ordförråd (finska inslag).

Tabell 12. Karisinformanternas fem mest frekventa beskrivningar av den egna dialekten.

Beskrivning	Karis kvinnor	Karis män	Samtliga
”Ord förkortas” ”Korta stavningar” Ex. ”vattn”, ”biln”, ”kattn”	14 (50 %)	9 (43 %)	23 (47 %)
”adjektiv slutar med -er” Ex. ”snäller”, ”kivoger”, ”trötter”	8 (29 %)		8 (16 %)
”Rullar på r”	5 (18 %)		5 (10 %)
”Korta och snabb a:n”		4 (19 %)	4 (8 %)
Blandning med finska och svenska ex. ”juttu”, ”kiva”	2 (7 %)	2 (10 %)	4 (8 %)

Som kan avläsas i tabell 12 ovan har majoriteteten av informanterna från Karis betonat dialektens tendens att förkorta ord och stavningar, vilket låter som samma kortstavighet som enligt Harling-Kranck (1998:151) är karaktäristisk för dialekterna i Västnyland. Men granskar man de exempel (*vattn*, *biln*, *kattn*) som gymnasieeleverna har gett i samband med beskrivningarna av dialektens kortstavighet, inser man att informanterna egentligen försöker beskriva *artikelsynkope*. I gamla inspelade dialektprov har artikelsynkope påträffats på de västnyländska orterna Ingå, Karis och Tenala och då förekommit i ord som *tiden*, *tomten* och *hösten* (ibid.). Trots att gymnasieeleverna vid Karis-Billnäs gymnasium använde benämningen ”korta stavningar” i felaktig betydelse, har fyra av männen ändå nämnt att dialektens a-ljud är snabba och korta, vilket i sin tur syftar på kortstavighet i ord som *tala* (ett informantexempel), där båda stavelserna har kort vokal.

Det är inte överraskande att informanterna har tagit fasta på ändelsen *-er* i adjektiv, däremot är det överraskande att det enbart är de kvinnliga informanterna som har nämnt detta dialektdrag. Denna adjektivändelse påträffas nämligen i flera dialekter i Västnyland, vilket även framkommer i alla de tre västnyländska språkproven som Harling-Kranck (1998) har granskat. Hon påpekar att ändelsen *-er* är en gammal maskulin ändelse som bifogas till slutet av adjektiv som står som predikativ eller attribut (Harling-Kranck 1998:151).

Dialektdraget ”rullar på r” sticker dock ut i resultatet. Fem av de kvinnliga informanterna har gett denna beskrivning, men detta särdrag har inte påträffats i de västnyländska dialektprov

som Harling-Kranck (1998) har redogjort för. Däremot finns det ett konkreta exempel på ett *bakåtdraget r-ljud* i det språkprov som gjorts i Borgå (Harling-Kranck 1998:150). Ivars (2015:33) nämner i sin tur att det ”rullande r-et” är ett av de få särdrag som gör att västnyländskan faktiskt avviker från standardspråket.

Dialektorden i Karis

Av gymnasieeleverna från Karis har en femtedel gett *vatu* och *vattn* som förslag på dialektord. Både *vatu* och *vattn* är dialektala uttal av ordet *vatten* och trots att de är angivna som exempel på säregna ord för dialekten i Karis, beskriver de egentligen en så kallad *vokalbalans* respektive artikelsynkope. Ordet *vatu* är nämligen en kortstavig variant av *vatten* där ändelsevokalens kvalitet har påverkats av att föregående stavelse är kort. Enligt Harling-Kranck (1998:148) förekommer vokalbalansen i finlandssvenska dialekter främst i samband med vokalerna å, u och o.

Tabell 13. Karisinformanternas åtta mest frekventa förslag på lokala dialektord.

Dialektord	Karis kvinnor	Karis män	Samtliga
”Vatu”, ”vattn”	4 (14 %)	6 (29 %)	10 (20 %)
”Myki”, ”myky lite”	6 (21 %)	2 (10 %)	8 (16 %)
”jonej”	6 (21 %)	3 (14 %)	9 (18 %)
”Tåkodär”, ”tåå därän”, ”toko”	3 (11 %)	3 (14 %)	6 (12 %)
”Is int”, ”isit” (ids inte)		5 (24 %)	5 (10 %)
”hiva”		4 (19 %)	4 (8 %)
”Fariger” (slut i huvudet)	3 (11 %)		3 (6 %)
”diki” (diket)		3 (14 %)	3 (6 %)

I tabell 13 ovan kan utläsas att hälften av de åtta mest frekventa ordförslagen egentligen är härledda från fraser:

- *myky lite* (mycket lite)
- *jonej* (nekningsordet bekräftas med jakandet)
- *tåkodär, tåkå därän, toko* (så där)
- *is int, isit* (ids inte)

Det är ingen överraskning att informanterna har gett dessa exempel, med tanke på att de representerar fraser som är naturliga för vardagliga diskussioner och passar till allt från att svara på frågor, bekräfta information och uppmana andra. Utöver det här har könsgrupperna var för sig föreslagit dialektorden ”hiva” (slänga), ”fariger” (informantsvar ”slut i huvu”) och ”diki” (diket). Ordet *fariger* uppvisar dessutom den karaktäristiska adjektivändelsen *-er*.

4.3.2 Ekenäsdialektens särdrag och dialektord

Likt informanterna i Karis har även en stor del (38 %) av gymnasieeleverna i Ekenäs tagit fasta på förkortningen av ord och bortfallet av bland annat ändelsevokaler. Med exempel som ”biln” och ”hattn”, syftar även dessa informanter på artikelsynkope. Som kan avläsas i tabell 14 nedan har sex kvinnor och tre män nämnt att dialekten i Ekenäs talas ”snabbt” och ”slarvigt”, vilket antyder en aning kritisk inställning till ortens dialekt. Enstaka individer hade nämligen också angett ”gammalmodig”, ”ful” och ”oklar” som förslag på dialektdrag. Det här överensstämmer i sin tur med den avvisande attityd som ett flertal av Ekenäsinformanterna tidigare har uppvisat ha till dialekter. I Ekenäs har man påträffat en fördelning mellan två sociolekter: de lågutbildade som talar *lokalspråk* och de med högre utbildning som talar *standardspråk* (Ivars 2015: 402). Informanternas kritiska beskrivningar kan därför vara en produkt av denna socioekonomiska språkfördelning.

Eventuellt kan informanterna med beskrivningar som ”snabbt” och ”slarvigt” också syfta på både kortstavigheten och bortfallet av artikelsynkope i dialekten. Två korta stavelser i ett ord som borde ha en lång och en kort och utelämnandet av ändelser, kan nämligen få dialekten att låta rivig och ovårdad i jämförelse med standardspråket. En motivering bakom informantsvaren skulle naturligtvis kunna klargöra syftet med dessa vagare beskrivningar. Det här är en brist med att genomföra en kvantitativ enkätundersökning utan uppföljande intervjuer.

Bland gymnasieelever i Ekenäs finns det fyra kvinnor och två män som, likt vissa Karisinformeranter, beskriver *rullande r* som ett dialektdrag. Enligt Ivars (2015:33) är det rullande r-et utmärkande för Västnyland och Ivars nämner dessutom en kvinnlig informant från Ekenäs som har redogjort för ljudet. Fyra av informanterna har också tagit fasta på den karaktäristiska adjektivändelsen *-er* i ord som bland annat ”roliger”, ”söter” och ”hungriger”. Slutligen har fyra kvinnor på olika sätt betonat dialekttalarnas benägenhet att förkorta långa vokaler i ord. Med andra ord syftar de på att kortstavighet är ett särdrag för dialekten.

Tabell 14. Ekenäsinformanternas fem mest frekventa beskrivningar av den egna dialekten.

Beskrivning	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Samtliga
”Ord förkortas”, ”man lämnar bort vissa bokstäver i slutet” Ex. ”biln”, ”hattn”	21 (45 %)	9 (29 %)	30 (38 %)
”man pratar snabbt” ”slarvigt”	6 (13 %)	3 (10 %)	9 (12 %)
”man rullar på R:en”	4 (9 %)	2 (6 %)	6 (8 %)
”Man sätter <i>-er</i> i slutet av ord” ex. ”roliger”, ”söter”, ”hungriger”	2 (4 %)	2 (6 %)	4 (5 %)
”Vi förlänger inte på vokaler” ”Man säger inte äter med en lång vokal utan kort”	4 (9 %)		4 (5 %)

Ekenäsinformanternas dialektord

Bland gymnasieeleverna från Ekenäs har tio kvinnor gett olika exempel på ord som innehåller den karaktäristiska artikelsynkopen för substantiv som står i bestämd singularform. Som påvisades i det förra avsnittet, är bortfallet av *-e* i ändelsen på ord som bland annat *katten* och *bilen* gemensamt för Karis, Ekenäs och Hangö. Däremot är det intressant att ingen informant hade beskrivit diftonger som ett särdrag för dialekten i Ekenäs, men ändå har två kvinnor och två män gett jakningsordet *jou* och *jåo* som förslag. Dessa ord är i sin tur exempel på så kallade *sekundära diftonger* (Harling-Kranck 1998: 144) som bland annat kan påverka *e* som då uttalas

ie, *å* (oå), *ö* (yö) eller som i det här fallet *o* (åo). Som kan avläsas i tabell 15 nedan har både en kvinnlig och manlig informant gett ordförslaget *näi* (nej) som också utgörs av antingen en vokalförändring eller en diftong. I det här fallet är det i så fall en så kallad *primär diftong* (ibid.) som härstammar från de urnordiska diftongerna *au*, *ai* och *ey*.

Tabell 15. Ekenäsformanternas åtta mest frekventa förslag på lokala dialektord.

Dialektord	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Samtliga
”kattn”, ”hundn”, ”biln”, ”bussn”	10 (21 %)		10 (13 %)
”jou”, ”jäo”	2 (4 %)	2 (6 %)	4 (5 %)
”kes” (tobak)	4 (9 %)		4 (5 %)
”it”, ”int” (inte)	2 (4 %)	1 (3 %)	3 (4 %)
”tokodär”, ”toko” (sådär)	3 (6 %)		3 (4 %)
”kinosti” (kiinnostaa = intressera)	3 (6 %)		3 (4 %)
”perun” (potatis)	2 (4 %)		2 (3 %)
”näi” (nej)	1 (2 %)	1 (3 %)	2 (3 %)

Fyra kvinnliga informanter har föreslagit *kes* som dialektord. Ordet härstammar ursprungligen från det finska ordet *kessu* som i vardagstal har betecknat hemodlad tobak (Jussila 1999). Det är en aning överraskande att det gamla finska slangordet fortfarande lever kvar bland dessa ungdomar och att det dessutom används på en ort där den svensktalande befolkningen utgör den klara majoriteten. Nästan lika överraskande är att tre kvinnor också har gett *kinosti* som exempel på dialektord. Ordet härstammar från det finska ordet *kiinnostaa* och utgående från informanternas beskrivningar används också *kinosti* i betydelsen ”intressera”. Ytterligare har två kvinnor tagit upp *perun*, vilket enligt Ordbok över Finlands svenska folkmål (2020a) kan stavas som till exempel *päron* och förekommer i olika varianter runt om i Åboland (Pargas, Houtskär, Nagu, Kimito) och Österbotten (Närpes, Korsnäs, Lappfjärd, Tjock). Utöver det här

har informanterna från Ekenäs föreslagit två förkortade varianter av nekningsordet *inte* och likt gymnasieeleverna från Karis har även *tokodär* och *toko* angetts som dialektord.

4.3.3 Hangödialektens särdrag och dialektord

Likt resultaten i Karis och Ekenäs har de flesta (65 %) av samtliga informanter i Hangö tagit fasta på ordförkortningar och nämner att de ”lämnar bort vissa bokstäver” såsom vokalen *e*, vilket eventuellt syftar på artikelsynkope eftersom *e* är ändelsevokalen i substantiv som står i bestämd singularform. Till skillnad från de fria beskrivningarna på de två andra orterna, har gymnasieeleverna i Hangö enbart gett förslaget *int* som ett exempel på ett ord där ändelsevokalen *-e* faller bort. På grund av det här går det inte att bekräfta om informanterna syftar på artikelsynkope eller enbart *villkorlig apokope*. Harling-Kranck (1998:142) beskriver villkorlig apokope som bortfallet av ändelsevokalen efter kort stavelse. Det föreslagna nekningsordet *int* är ett exempel på detta.

I tabell 16 nedan kan man avläsa att en stor del (32 %) av informanterna i Hangö har även beskrivit kort uttal och vokalförkortning som ett dialektdrag. Som förslag på dessa tendenser har gymnasieeleverna bland annat gett ”somar” (sommar) och ”talar”. I båda exemplen har informanterna förklarat att vokalerna är korta, vilket i vanliga fall stämmer för *sommar* då det uttalas med dubbelkonsonant, men eftersom både ”somar” och ”talar” borde innehålla en lång och en kort stavelse, syftar gymnasieelevernas beskrivningar på kortstavighet.

Tabell 16. Hangöinformanternas fem mest frekventa beskrivningar av den egna dialekten.

Beskrivning	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
”Lämnar bort vissa bokstäver” ”e faller bort i slutet av ord som int” ”Förkortar ord”	17 (81 %)	5 (38 %)	22 (65 %)
”Man talar kort”, ”Kort uttal” ”Långa vokaler uttalas som korta” ”Sova med ett kort o”, ”sommars sägs somar” ”taalar blir talar”	5 (24 %)	6 (46 %)	11 (32 %)
”Slarvigt”	6 (29 %)		6 (18 %)
”Adjektiv slutar på -er” ”glader” ”Man lägger till -er i slutet av ord”	2 (10 %)	2 (15 %)	4 (12 %)
”Runda r” ”Rullar på R:et”	3 (14 %)	1 (8 %)	4 (12 %)

Likt informanter i Ekenäs har även sex kvinnliga gymnasieelever i Hangö beskrivit ortens dialekt som ”slarvig”. I det här fallet är det en aning överraskande med tanke på att flertalet informanter från Hangö tidigare hade uppvisat en positiv inställning till dialekter. Precis som på de två andra orterna har informanterna i Hangö också tagit fasta på adjektivändelsen *-er* som i det föreslagna ordet ”glader”. Slutligen har tre kvinnor och en man beskrivit det bakåtdragna r-ljudet som ett särdrag för dialekten i Hangö, men ingen tidigare dialektforskning har slagit fast att detta skulle ha förekommit på den här orten. Ivars (2015:33) nämner däremot Ekenäs som ett exempel på en västnyländsk ort där det ”rullande r-ljudet” förekommer.

Hangöinformanternas dialektord

Precis som i Karis har olika varianter av ordet *vatten* fått mest förslag. Som kan avläsas i tabell 17 nedan är förslagen exempel på både kortstavighet och artikelsynkope. Vidare har fyra kvinnliga informanter gett förslagen *komi* (kommit) och *komer* (kommer), vilka både är kortstaviga varianter av samma verb. Det samma gäller för dialektordet *maga* (mage) som har föreslagits av tre kvinnor och en man, samt *kuna/kona* (kunna) som har angetts av två kvinnliga informanter.

Likt resultaten från Karis och Ekenäs har även förkortningen *it* av nekningsordet *inte* blivit föreslagen av informanterna från Hangö. Precis som i Ekenäs har *pärün* (potatis) även här getts som exempel. Orden *havi* (haft) och *tri* (tre) har blivit föreslagna av två kvinnor. *Havi* är supinum av verbet *ha* och har bland annat påträffats i Snappertuna (Ivars 2015:297). En manlig gymnasieelev har nämnt *joma* som enligt *Ordbok över finlandssvenska folkmål* stavas *jåma* och betyder *prata* eller *tjata*. Utöver det här har också tre manliga informanter föreslagit *kuna/kona* (kunna), vilket innehåller det så kallade *uropeiska u-ljudet* (Harling-Kranck 1998:151), det vill säga att vokalen *u* uttalas som *o*. Slutligen har *frägä* i betydelsen *saliv* getts som exempel av en kvinnlig och manlig informant. Exemplet härstammar antagligen från *fradga* och på grund av att ordet har förlorat sin dubbelkonsonant har vokalerna troligen påverkats av stavelsens kvantitet och förskjutits från a-ljud till ä-ljud.

Tabell 17. Hangöinformanternas åtta mest frekventa förslag på lokala dialektord.

Dialektord	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
”vatu”, ”vattn”, ”vatn”	5 (24 %)	2 (15 %)	7 (21 %)
”komi”, ”komer”	4 (19 %)		4 (12 %)
”maga” (mage)	3 (14 %)	1 (8 %)	4 (12 %)
”it” (inte)	3 (14 %)		3 (9 %)
”kuna”/”kona” (kunna)		3 (23 %)	3 (9 %)
”havi” (haft)	2 (10 %)		2 (6 %)
”tri” (tre)	2 (10 %)		2 (6 %)
”pärün” (potatis)	1 (5 %)	1 (8 %)	2 (6 %)
”frägä” (saliv, fradga)	1 (5 %)	1 (8 %)	2 (6 %)
”joma”		1 (8 %)	

4.3.4 Dialektdrag och dialektord i Västnyland

Sammanfattningsvis indikerar resultaten från denna del av enkäten, att majoriteten av informanterna i Karis, Ekenäs och Hangö har tagit fasta på nästan exakt samma dialektdrag. Trots att gymnasieeleverna saknar de språkvetenskapliga termerna och kunskapen att förklara olika tendenser i de egna dialekterna, har de ändå lyckats synliggöra de särdrag som tidigare dialektforskning har bekräftat vara karaktäristiska för ett flertal dialekter i Västnyland. På alla tre orter har informanterna nämligen beskrivit dialekternas kortstavighet, artikelsynkope och redogjort för adjektivändelsen *-er*. Till skillnad från informanternas dialektbeskrivningar i Karis, har man i både Ekenäs och Hangö karakteriserat ortens dialekt som ”slarvig”. I Karis har man däremot nämnt att dialekttalarna blandar in finska ord. Överraskande är däremot att det finns gymnasieelever (speciellt kvinnliga) som på samtliga orter har föreslagit det bakåtdragna r-ljudet som ett dialektdrag. Med tanke på att Ivars (2015:33) inte har preciserat särdragets geografiska eller sociala förekomst, vore det ”rullande r-ljudet” värt att undersökas grundligare i en annan studie.

Slutligen har flertalet informanter på alla tre orter även föreslagit dialektord som antingen innehöll kortstavighet eller artikelsynkope. Trots att en stor del av samtliga gymnasieelever hade angett dialektord med liknande karaktärsdrag, var förkortningen av *inte* det enda ordet som föreslagits på alla tre orter. Däremot påträffades ordförslag som var gemensamma för två orter. Både i Karis och Ekenäs fanns det informanter som hade gett olika varianter av *tokodär* och i både Karis och Hangö föreslogs *vatu*. Gemensamt för Ekenäs och Hangö var i sin tur *perun/pärun*. Till skillnad från Karis och Hangö innehöll resultatet från Ekenäs ett finskt ordförslag i form av *kinosti*, vilket var överraskande med tanke på att både informanterna själva och språkstatistiken (Finnäs 2013: 38) visar på att Ekenäs är den mest svenskspråkiga orten av de alla tre. Utöver det här påvisade även Collins (2016) studie att den svenskspråkiga majoriteten i Ekenäs har en klart negativ inställning till finska språket och ortens finskspråkiga minoritet. Ekenäsinformanterna var också de enda som föreslog dialektord som innehöll diftonger. Utmärkande för Karisinformanternas förslag var i sin tur ord som syftade på eller härstammade ifrån faser. Gymnasieeleverna från Hangö var däremot de enda som föreslog ett dialektord (”kuna/kona”) med europeiskt u-ljud.

4.4 Dialektens unicitet och funktion som identitetsmarkör

Till följande presenteras informanternas uppfattning om hur unik den egna dialekten är och dess eventuella anknytningar till andra dialekter. I det här avsnittet beskrivs också informanternas inställning till och bruket av dialekter som identitetsmarkör.

Informanterna var nästan tudelade vad gäller svaret på frågan ”Påminner din dialekt om någon annan finlandssvensk dialekt?”. Det är nämligen 48 % av samtliga gymnasieelever som har svarat *ja* och 40 % som har svarat *nej*, de resterande 12 % hade inte tagit ställning till frågan. Mest jämn är fördelningen bland informanterna i Karis där 43 % av kvinnorna upplever att den egna dialekten påminner om andra dialekter och 52 % av männen. I Hangö har 85 % av de manliga informanterna svarat jakande, men enbart 48 % av de kvinnliga. Av kvinnorna från Ekenäs har lite över hälften (53 %) angett att dialekten påminner om andra varieteter, men 65 % av männen upplever motsatsen. De manliga gymnasieeleverna från Ekenäs är med andra ord den enda könsgruppen i vilken majoriteten har nekat likheter mellan den egna dialekten och andra. Som kan avläsas i tabell 18a nedan är den egna dialekt unik utgående från majoriteten av de manliga informanterna i Ekenäs och nästan hälften av kvinnorna i både Karis och Hangö. Nästan alla manliga gymnasieelever i Hangö och flertalet av kvinnorna i Ekenäs upplever däremot att den egna dialekten har gemensamma drag med andra dialekter.

Tabell 18a. Informanternas svar på frågan ”Påminner din dialekt om någon annan finlandssvensk dialekt?”

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Ja	12 (43 %)	11 (52 %)	25 (53 %)	8 (26 %)	10 (48 %)	11 (85 %)	77 (48 %)
Nej	11 (39 %)	8 (38 %)	15 (32 %)	20 (65 %)	9 (43 %)	2 (15 %)	65 (40 %)
Inget svar	5 (18 %)	2 (10 %)	7 (15 %)	3 (9 %)	2 (9 %)		19 (12 %)

4.4.1 Karisinformanternas förslag på likartade dialekter

I tabell 18b kan man se att majoriteten (65 %) av de gymnasieelever från Karis som upplevde att den egna dialekten inte är unik, har föreslagit att flera olika dialekter från Raseborg

påminner om Karisdialekten. Två män har dessutom gett den breda benämningen ”västnyländska” som förslag, med antydning om att dialekten i Karis är integrerad med en större varietet som är gemensam för hela Västnyland. Det är heller ingen överraskning att både varietetet i Ekenäs och Pojo har fått fem respektive fyra förslag med tanke på att de ingår i Raseborg och är Karis gamla grannkommuner. Däremot är det intressant att tre av de kvinnliga informanterna har gett ”Åbolandsdialekten” som förslag. Enbart utgående från denna givna etikett är det omöjligt att veta vilken ort informanterna syftar på. Men med tanke på att Kimito är en av de åboländska orterna som är belägen närmast Västnyland, är det möjligt att beteckningen syftar på dialekt som talas här.

Tabell 18b. Karisinformanternas fem mest frekventa förslag på dialekter som påminner om den egna.

Dialekt och ort	Karis kvinnor	Karis män	Samtliga
Flera andra dialekter i Raseborg	3 (11 %)	5 (24 %)	8 (16 %)
”Ekenäsdialekten”	4 (14 %)	1 (5 %)	5 (10 %)
Dialekten i Pojo	3 (11 %)	1 (5 %)	4 (8 %)
”Åbolandsdialekten”	3 (11 %)		3 (6 %)
”Västnyländska”		2 (10 %)	2 (4 %)

4.4.2 Ekenäsinformanternas förslag på likartade dialekter

Likt informanterna i Karis har även gymnasieeleverna från Ekenäs föreslagit dialekterna på de närliggande orterna och landsbygden som gemensamma med den egna varietetet. Tre kvinnliga informanter och en manlig har dessutom angett ”Kimitodialekten” som ett exempel. Tar man i beaktande att tre kvinnliga informanter från Karis nämnde ”Åbolandsdialekt”, är det sannolikt att det faktiskt är dialekten i Kimito som både gymnasieeleverna från Karis och Ekenäs talar om. Som man kan avläsa i tabell 18c utgör ”Karisdialekten” 39 % av samtliga förslag, vilket är logiskt med tanke på Karis och Ekenäs ligger geografiskt nära varandra. Dessutom kan kommunsammanslagningen 2009 vara en delorsak till denna uppfattning.

Tabell 18c. Ekenäsinformanternas fem mest frekventa förslag på dialekter som påminner om den egna.

Dialekt och ort	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Samtliga
Karisdialekten	9 (19 %)	2 (6 %)	11 (14 %)
Tenaladialekten	5 (11 %)	1 (3 %)	6 (8 %)
Kimitodialekten	3 (6 %)	1 (3 %)	4 (5 %)
Bromarvdialekten	3 (6 %)	1 (3 %)	4 (5 %)
Hangödialekten	3 (6 %)		3 (4 %)

Fem kvinnor och en man har även föreslagit *Tenaladialekten* som en varietet som påminner om dialekten i Ekenäs. Tre kvinnor och en man har också nämnt *Bromarvdialekten* som en annan likartad varietet. Både Tenala och Bromarv är orter som ingår i Raseborg och därför det inte särskilt överraskande att dialekterna på dessa två landsbygdsorter hittades bland de fem mest frekventa förslagen. Med andra ord är det dialekter som talas på geografiskt närliggande orter som gymnasieeleverna från Ekenäs upplever att påminner om den egna dialekten.

4.4.3 Hangöinformanternas förslag på likartade dialekter

Slutligen har dialekten i Karis och Ekenäs fått mest förslag av informanterna från Hangö. I tabell 18d nedan kan man avläsa att fyra av kvinnorna dessutom har nämnt att dialekten i Hangö påminner om dialekterna i ”närliggande kommuner” och tre män har angett den breda beteckningen ”raseborgska” som exempel och en kvinnlig informant har föreslagit den ännu bredare etiketten ”västnyländska”. Med andra ord kopplar alla förslag ihop dialekten i Hangö med dialekterna i Raseborg.

Tabell 18d. Hangöinformanternas fem mest frekventa förslag på dialekter som påminner om den egna.

Dialekt och ort	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Karisdialekten	5 (24 %)	2 (15 %)	7 (21 %)
Ekenäsdialekten	2 (10 %)	3 (23 %)	5 (15 %)
”Närliggande kommuner”	4 (19 %)		4 (12 %)
”Raseborgska”		3 (23 %)	3 (9 %)
”Västnyländska”	1 (5 %)		1 (3 %)

4.4.4 Dialekten som identitetsmarkör

I enkätens tredje delmoment ställdes bland annat följande två frågor:

- ”Har du kunnat höra varifrån någon är tack vare personens dialekt?”
- ”Brukar du använda din dialekt för att visa varifrån du är hemma?”

Den första frågan syftar på informanternas egen upplevelse av att identifiera en annan persons geografiska härkomst genom att höra hans dialekt. Den andra frågan syftar på informanternas eget bruk av dialekten som en geografisk identitetsmarkör, det vill säga i vilken mån gymnasieeleverna medvetet har talat dialekt med avsikten att signalera sin egen hemort. Som svarsalternativ kunde informanterna välja: *mycket ofta*, *ofta*, *sällan* eller *aldrig*. I tabell 19 nedan kan man avläsa att av samtliga informanter har 55 % svarat *ofta*, medan 34 % har svarat *sällan* på att de har kunnat identifiera andra personers hemorter tack vare dialekten de har talat. Antalet informanter som upplever att de *mycket ofta* har kunnat identifiera en utomstående persons hemort tack vare individens dialekt, är jämnt fördelad mellan orterna, med fyra till fem gymnasieelever på varje ort. Däremot är det enbart två kvinnor från Karis och en kvinna från Hangö som har angett att de aldrig har kunnat identifiera personer tack vare deras dialekter. Med andra ord har nästan alla informanter åtminstone någon gång befunnit sig i en språksituation där de har kunnat dra en koppling mellan en dialektalare och hans hemort. Det här resultatet tyder på att gymnasieeleverna från Karis, Ekenäs och Hangö är mer eller mindre medvetna om den egna ingruppens dialekt och kan urskilja olika utgrupper. Det finns dock

ingen garanti för att informanternas identifiering av andras dialekter är korrekt. Haapamäki och Wikner (2015:54-55) påpekar till exempel att tidigare perceptionsstudier har påvisat att informanter som bott på flera olika orter, har varit bättre på att identifiera dialekterna i andra regioner. Utgående från Haapamäkis och Wikners (2015:57) resultat var detta bland annat fallet för deras Helsingforsinformanter, vilka var bättre på att känna igen närliggande dialekter än varieteter från orter som låg längre bort. Däremot var de undersökta Åboinformanterna bättre på att identifiera svenskan i Helsingfors, än att känna igen den egna dialekten (ibid.).

Tabell 19. Hur ofta informanterna upplever sig ha kunnat identifiera andras hemorter tack vare deras dialekt.

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Mycket ofta	1 (6 %)	3 (14 %)	3 (6 %)	1 (3 %)	3 (14 %)	2 (15 %)	13 (8 %)
Ofta	14 (50 %)	13 (62 %)	28 (60 %)	20 (65 %)	10 (48 %)	4 (31 %)	89 (55 %)
Sällan	11 (39 %)	4 (19 %)	16 (34 %)	10 (32 %)	7 (33 %)	7 (54 %)	55 (34 %)
Aldrig	2 (7 %)				1 (5 %)		3 (2 %)

Trots att majoriteten av samtliga informanter upplever att de har kunnat placera andra dialektalare geografiskt, har bara fyra (2 %) angett att de *mycket ofta* och 16 (10 %) att de *ofta* använder sin egen dialekt för att markera grupptillhörighet. Utgående från enkätsvaren upplever däremot majoriteten av samtliga informanter att de *sällan* (57 %) eller *aldrig* (29 %) har använt dialekten som en identitetsmarkör. Det finns dessutom en viss splittring mellan könsgrupperna. I tabell 20 kan man nämligen avläsa att enbart 47 % av samtliga kvinnliga informanter men hela 68 % av männen har svarat att de *sällan* använder den egna dialekten som ett medel för att signalera sin härkomst.

Av kvinnorna upplever 32 % och av männen 25 % att de aldrig har använt den egna dialekten som en identitetsmarkör. Med andra ord är det en större andel av de manliga gymnasieeleverna än av de kvinnliga som åtminstone någon gång har signalerat sin grupptillhörighet med att tala dialekt. Trots detta är det överraskande nog flera kvinnor (17 % av samtliga) än män (6 %) som *ofta* eller *mycket ofta* använder den egna dialekten som identitetsmarkör. Det här innebär att

det är flera kvinnliga än manliga informanter som har angett de två ytterligheter *mycket ofta* eller *aldrig*, medan det är flera män än kvinnor som har svarat *sällan*.

Tabell 20. Hur ofta informanterna har använt den egna dialekten för att visa varifrån de är hemma.

	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga
Mycket ofta		2 (10 %)	1 (2 %)		1 (5 %)		4 (2 %)
Ofta	5 (18 %)	1 (5 %)	8 (17 %)	1 (3 %)	1 (5 %)		16 (10 %)
Sällan	13 (46 %)	14 (67 %)	23 (49 %)	20 (65 %)	12 (57 %)	10 (77 %)	92 (57 %)
Aldrig	10 (36 %)	3 (14 %)	14 (30 %)	10 (32 %)	7 (33 %)	3 (23 %)	47 (29 %)

4.5 Dialektala attityder i Västnyland

Till följande presenterar jag gymnasieelevernas inställningar till varieteterna i Karis, Ekenäs och Hangö. I enkäten skulle informanterna värdera både sin egen dialekt och dialekterna på de två andra orterna i Västnyland. Informanterna skulle kryssa för de attribut (max 5 kryss/ort) som de ansåg att var mest lämpliga för den språkliga varieteterna på orten. För varje ort fanns följande nio attribut tillgängliga att välja mellan: *hård*, *mjuk*, *fin*, *ful*, *sjungande* (melodisk), *entonig* (monoton), *finskspråkig*, *standardspråklig* och *gammalmodig*. I följande avsnitt presenteras varje dialekt med de fem attribut som informanterna kryssat för flest gånger.

4.5.1 Attityder till dialekten i Karis

Vid en överblick över tabell 21 nedan framkommer det tydligt att majoriteten av informanterna har en relativt negativ attityd till dialekten i Karis. Av samtliga gymnasieelever har nämligen 39 % markerat varieteterna som *ful* och 32 % som *hård* och ytterligare har 16 % kryssat för *gammalmodig*. Minst kritiska till dialekten är de manliga informanterna från Karis, av vilka 10 % har svarat *ful* och 19 % har kryssat för *hård*. Däremot har 21 % av kvinnorna från Karis valt *ful* och 43 % *hård*. Bland informanterna från Karis är det även 32 % av kvinnorna som upplever

att ortens dialekt är *gammalmodig* och 38 % av männen. Det är med andra ord flest Karisinformanter som har markerat dialekten med detta attribut.

Tabell 21. Informanternas attityder till dialekten i Karis.

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Ful	6 (21 %)	2 (10 %)	24 (51 %)	16 (52 %)	9 (43 %)	5 (38 %)	62 (39 %)
Hård	12 (43 %)	4 (19 %)	13 (28 %)	8 (26 %)	10 (48 %)	5 (38 %)	52 (32 %)
Mjuk	4 (14 %)	5 (24 %)	9 (19 %)	9 (29 %)	5 (24 %)	2 (15 %)	34 (21 %)
Gammalmodig	9 (32 %)	8 (38 %)	4 (9 %)	6 (19 %)	4 (19 %)	1 (8 %)	32 (20 %)
Standardspråklig	3 (11 %)	3 (14 %)	10 (21 %)	5 (16 %)	4 (19 %)	1 (8 %)	26 (16 %)

Den mest negativa attityden mot Karisdialekten förekommer bland gymnasieeleverna från Ekenäs, av vilka över hälften (51 %) har kryssat för *ful*, bland samtliga Hangöinformanter har enbart 34 % valt detta attribut. Med tanke på det här är det intressant att det är flest informanter från Ekenäs som upplever att Karisdialekten är *standardspråklig* och *mjuk*. Resultatet som en helhet visar att det förekommer flera motstridiga attityder bland informanterna. Attributen *hård* och *mjuk* är nämligen motpoler, samtidigt som *standardspråklig*, det vill säga det normativa, står i konflikt med *gammalmodig* som syftar på att dialekten är arkaisk och avvikande.

4.5.2 Attityder till dialekten i Ekenäs

Likt resultatet för attityderna till dialekten i Karis, har majoriteten av samtliga informanter (34 %) betecknat Ekenäsdialekten som *ful*. Däremot har både *mjuk* och *standardspråklig* blivit valda av en fjärdedel av informanterna. Även attributen *fin* och *gammalmodig* har blivit markerade av 21 % av samtliga gymnasieelever. Av både Karisinformanterna och Hangöinformanterna har nästan lika många (42 % respektive 41 %) betecknat dialekten i Ekenäs som *ful*. Ungefär hälften (48 %) av både männen från Karis och kvinnorna från Hangö

har en negativ attityd till Ekenäsdialekten. Med tanke på att Ekenäs ligger mitt mellan Karis och Hangö, är det egentligen ingen överraskning att en så stor del av informanterna från båda orterna har starka åsikter om dialekten på den gemensamma grannorten.

Tabell 22. Informanternas attityder till dialekten i Ekenäs.

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Ful	11 (39 %)	10 (48 %)	13 (28 %)	7 (23 %)	10 (48 %)	4 (31 %)	55 (34 %)
Mjuk	3 (11 %)	5 (24 %)	11 (23 %)	15 (48 %)	5 (24 %)	2 (15 %)	41 (25 %)
Standardspråklig	4 (14 %)	4 (19 %)	16 (34 %)	9 (29 %)	7 (33 %)		40 (25 %)
Fin	5 (18 %)	3 (14 %)	13 (28 %)	10 (32 %)	3 (14 %)		34 (21 %)
Gammalmodig	5 (18 %)	4 (19 %)	7 (15 %)	8 (26 %)	5 (24 %)	5 (38 %)	34 (21 %)

I tabell 22 ovan kan man avläsa att det är flera Ekenäsinformanter än gymnasieelever från Karis och Hangö som har betecknat den egna dialekten som *mjuk*, *standardspråklig* och *fin*. Av gymnasieeleverna från Ekenäs har 29 % kryssat för *fin*, men enbart 17 % av Karisinformanterna och 9 % av Hangöinformanter har valt detta attribut. Dessutom upplever ingen manlig informant från Hangö att Ekenäsdialekten skulle vara trevlig att lyssna på. Däremot är männen från Hangö relativt splittrade mellan att beteckna dialekten som antingen *ful* eller *gammalmodig* och upplever varken att den är *fin* eller *standardspråklig*.

Då man tar hela detta resultat i beaktande, finns det likt attityderna till Karisdialekten, även motstridiga inställningar till Ekenäsdialekten. Trots att majoriteten upplever att varieteten är *ful*, har ändå de positivt laddade attributen *mjuk* och *fin* fått sammanlagt 75 träffar, varav flertalet emellertid är från Ekenäsinformanterna själva.

4.5.3 Attityder till dialekten i Hangö

När det slutligen kommer till informanternas värdering av Hangödialekten, har en femtedel av samtliga gymnasieelever valt attributet *hård*. I tabell 23 nedan kan man avläsa att fördelningen av antalet kryss för de fem mest frekventa attributen är relativt jämn med allt från 40 träffar för det populäraste och 32 kryss för *entonig* (monoton) som kommit sist i rangordningen. Med andra ord finns det inte någon särskilt dominerande attityd till Hangödialekten bland samtliga informanter. Det mest utmärkande i resultatet är egentligen det faktum att 27 % av gymnasieeleverna från Karis och 26 % av Ekenäsinformanterna har betecknar dialekten i Hangö som *standardspråklig* medan enbart en kvinna från Hangö har valt detta attribut. Med tanke på att inget attribut har fått märkbart flera kryss än något annat, antyder det att samtliga informanter har en relativt jämlik attityd till varieteteten.

Tabell 23. Informanternas attityder till dialekten i Hangö.

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Hård	5 (18 %)	5 (24 %)	11 (23 %)	6 (19 %)	9 (43 %)	4 (31 %)	40 (25 %)
Mjuk	6 (21 %)	5 (24 %)	11 (23 %)	7 (23 %)	3 (14 %)	3 (23 %)	37 (23 %)
Standardspråklig	9 (32 %)	4 (19 %)	14 (30 %)	6 (19 %)	1 (5 %)		34 (21 %)
Ful	3 (11 %)	3 (14 %)	12 (26 %)	2 (6 %)	9 (43 %)	4 (31 %)	33 (20 %)
Entonig (monoton)	6 (21 %)		12 (26 %)	6 (19 %)	7 (33 %)	1 (8 %)	32 (20 %)

Det är däremot överraskande att de mest kritiska informanterna utgörs av både en fjärdedel av kvinnorna från Ekenäs och hela 43 % av de kvinnliga informanterna från Hangö. Dessa gymnasieelever har nämligen betecknat Hangödialekten som *ful*. Nästan lika många utav samma två könsgrupper har även kryssat för *entonig* och *hård*. Av de fem mest frekventa attributen är egentligen bara *mjuk* det enda som har en positiv laddning och *standardspråklig* som är neutral. Resten av de valda beteckningarna för Hangödialekten är i olika grad negativa.

4.6 Attityder till dialekter på andra orter

I det här sista resultatavsnittet presenteras slutligen informanternas attityder till dialekten i Helsingfors, Tenala och Närpes. Helsingfors och Tenala granskas eftersom de båda är nyländska och samtliga gymnasieelever borde vara relativt bekanta med båda med tanke på att huvudstaden är ett politiskt, kulturellt och ekonomiskt centrum, samtidigt som landsbygdsorten Tenala (likt Ekenäs), är belägen mitt mellan Hangö och Karis. De flesta av ungdomarna från Tenala söker sig dessutom till andra stadiets utbildningar inom Raseborg. Tenala ligger nämligen i centrum av Raseborg (15 km från Ekenäs) och har kring 2500 invånare, av vilka ca 80 % är svenskspråkiga (Tenala 2020).

Närpes inkluderas i sin tur eftersom dialekten på denna ort är bland de mest säregna i Svenskfinland och även om informanterna aldrig har tidigare varit i Österbotten, är sannolikheten ändå hög att de känner till Närpesdialekten och har förutfattade åsikter om denna. Utöver detta representerar även Helsingfors, Tenala och Närpes två ytterligheter, huvudstaden är nämligen en utgrupp med högstatus, medan landsbygdsorten och den österbottniska staden är av lågstatus. På grund av det här borde dialekterna på dessa tre orter generera relativt olika attityder hos informanterna från Karis, Ekenäs och Hangö.

4.6.1 Attityder till dialekten i Helsingfors

Utgående från de fem attribut som fått flest markeringar av informanterna är attityderna till Helsingfordsdialekten överraskande neutrala. Av de västnyländska gymnasieeleverna upplever nämligen 60 % att varieteten är *standardspråklig* och 55 % har betecknat den som *finskspråkig*. Dessa attribut är i och för sig förväntade på grund av att Helsingfors är ett maktcentrum och dialekten här upplevs av många som normativ. Dessutom är den stora majoriteten av befolkningen i Helsingfors finskspråkiga, vilket av naturliga skäl har satt sin prägel på den finlandssvenska varieteten. Det är däremot överraskande att 31 % av informanterna upplever att Helsingfordsdialekten är *fin*. Tidigare studier av förhållandet mellan in- och utgrupper har nämligen påvisat att språket i huvudstäder vanligtvis associeras med negativa adjektiv (Leinonen 2015: 134). Likt tidigare resultat har också de relativt negativt laddade attributen *hård* och *entonig* blivit valda av 29 % respektive 23 % av samtliga informanter.

Tabell 24. Informanternas attityder till dialekten i Helsingfors.

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Standardspråklig	22 (79 %)	12 (57 %)	29 (62 %)	11 (35 %)	17 (81 %)	6 (46 %)	97 (60 %)
Finskspråkig	11 (39 %)	10 (48 %)	25 (53 %)	22 (71 %)	13 (62 %)	8 (62 %)	89 (55 %)
Fin	7 (25 %)	8 (38 %)	12 (26 %)	9 (29 %)	9 (43 %)	5 (38 %)	50 (31 %)
Hård	4 (14 %)	8 (38 %)	16 (34 %)	10 (32 %)	6 (29 %)	2 (15 %)	46 (29 %)
Entonig (monoton)	7 (25 %)	6 (29 %)	14 (30 %)	6 (19 %)	2 (10 %)	2 (15 %)	37 (23 %)

I tabell 24 ovan kan man utläsa att av alla ortsgupper är informanterna från Hangö de mest positivt inställda till dialekten i Helsingfors. Av samtliga informanter från varje ort har nämligen 41 % av grupperna från Hangö betecknat huvudstadsvarieteteten som *fin*, medan enbart 31 % av Karisinformanterna och 27 % av de från Ekenäs har markerat detta attribut. Det är också flest gymnasieelever från Ekenäs (33 % av samtliga från orten) som upplever att dialekten i Helsingfors är *hård* och nästan lika många från både Karis och Ekenäs (27 % respektive 26 %) som har betecknat varieteteten som *entonig* (monoton).

4.6.2 Attityder till dialekten i Tenala

Vid en överblick över resultatet som är presenterat i tabell 25 nedan, framgår det att 53 % av samtliga informanter har betecknat Tenaladialekten som *ful* och 43 % upplever att den är *gammalmodig*. Ytterligare har 35 informanter (d.v.s. 22 %) valt attributet *hård*. Med andra ord har majoriteten av de västnyländska gymnasieeleverna en relativt negativ inställning till dialekten på landsbygdsorten. De mest kritiska är informanterna från Hangö, av vilka 62 % har betecknat dialekten som *ful*.

Tabell 25. Informanternas attityder till dialekten i Tenala

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Ful	9 (32 %)	13 (62 %)	25 (53 %)	17 (55 %)	13 (62 %)	8 (62 %)	85 (53 %)
Gammalmodig	16 (57 %)	9 (43 %)	16 (34 %)	15 (48 %)	12 (57 %)	2 (15 %)	70 (43 %)
Mjuk	7 (25 %)	2 (10 %)	16 (34 %)	9 (29 %)	6 (29 %)	3 (23 %)	44 (27 %)
Hård	9 (32 %)	3 (14 %)	12 (26 %)	4 (13 %)	4 (19 %)	3 (23 %)	35 (22 %)
Sjungande	5 (18 %)	3 (14 %)	10 (21 %)	7 (23 %)	5 (24 %)	2 (15 %)	32 (20 %)

Utöver de negativa attityderna upplever däremot 27 % av gymnasieeleverna att Tenaladialekten är *mjuk* och en femtedel har valt attributet *sjungande*. Det faktum att informanterna har betecknat dialekten som *mjuk* är intressant med tanke på att vissa fornspråkliga diftonger har bevarats och påträffats på några orter i Nyland (Harling-Kranck 1998: 144). I tidigare dialektprov har dessutom gamla diftonger som *ei* i *veit* (vet) och *arbeite* (arbete) förekommit i Tenala. (ibid. 151). Utöver detta är det antagligen den västnyländska tonaccenten som ger dialekten sin melodiska och *sjungande* karaktär. Ivars (2015:47) beskriver nämligen tonaccenten som en musikalisk accent som enbart förekommer i dialekterna i västra Åboland och Västnyland.

4.6.3 Attityder till dialekten i Närpes

I tabell 26 nedan kan man avläsa att attributen *ful* och *gammalmodig* har angetts nästan lika många gånger för dialekten i Närpes. Mest kritiska till dialekten är informanterna från Ekenäs, av vilka nästan hälften (49 %) upplever att Närpesdialekten är *ful*. I Karis och Hangö har enbart 29 % respektive 32 % angett samma attribut. Däremot anser 47 % av gymnasieeleverna från Hangö och 45 % från Karis att dialekten i Närpes är *gammalmodig*, medan bara 28 % av Ekenäsinformanterna upplever lika.

Tabell 26. Informanternas attityder till dialekten i Närpes

De fem populäraste attributen	Karis kvinnor	Karis män	Ekenäs kvinnor	Ekenäs män	Hangö kvinnor	Hangö män	Samtliga svar
Ful	6 (21 %)	8 (38 %)	25 (53 %)	13 (41 %)	6 (29 %)	5 (38 %)	64 (40 %)
Gammalmodig	15 (54 %)	7 (33 %)	11 (23 %)	11 (35 %)	12 (57 %)	4 (31 %)	60 (37 %)
Mjuk	7 (25 %)	9 (43 %)	12 (26 %)	10 (32 %)	2 (106 %)	3 (23 %)	43 (27 %)
Sjungande	6 (21 %)	6 (29 %)	11 (23 %)	10 (32 %)	6 (29 %)	3 (23 %)	42 (26 %)
Hård	7 (25 %)	3 (14 %)	10 (21 %)	5 (16 %)	6 (29 %)	5 (38 %)	36 (22 %)

Likt dialekten i Tenala har även Närpesdialekten blivit betecknad som *mjuk* och *sjungande* av ungefär en femtedel av samtliga informanter. Ivars (2015:83) påpekar att forskning om ordaccenten i modern Närpesdialekt har bekräftat att varieteten präglas av både en grav och akut accent, men på grund av att vardera enbart har en tontopp är de två accenterna inte betydelseskiljande, istället har de mera av en musikalisk och uttrycksfull funktion. Med förslaget *sjungande* har gymnasieeleverna eventuellt tagit fasta på denna ordaccent i Närpesdialekten. I tidigare studier (t.ex. Harling-Kranck 1998) har både den gamla *ei*-diftongen påträffats i dialekten i Närpes och sekundära diftonger såsom *-ie*, *-åo* och *-oå* har påvisats förekomma frekvent. Genom att kalla dialekten *mjuk* har de västnyländska gymnasieeleverna markerat dessa särdrag hos Närpesdialekten.

4.6.4 Attityderna till dialekterna i Helsingfors, Tenala och Närpes

Sammanfattningsvis då man jämför informanternas attityder till dialekten i Helsingfors, Tenala och Närpes sinsemellan, visar det sig att varieteten på både den västnyländska landsbygdsorten och i den österbottniska kommunen har blivit hårt kritiserade, medan gymnasieeleverna har en relativt neutral inställning till huvudstadens dialekt. Till skillnad från attityderna till Tenala- och Närpesdialekten, upplever dessutom 50 informanter att varieteten i Helsingfors är *fin*, vilket är ett attribut som inte användes för varieteterna i varken Tenala eller Närpes. Däremot har 85 och 64 av samtliga informanter betecknat dialekten i Tenala respektive Närpes som *ful*. I jämförelse med de inställningar som har förekommit hos informanterna i tidigare studier (se

Einarsson 2004), har de västnyländska gymnasieeleverna nästan exakt motsatta attityder till dialekten med högstatus och de två med lågstatus. Istället för att vara kritiskt inställda till varieteten som talas av Helsingforsborna, riktas de västnyländska informanternas kritik mot dialekterna på de små och maktlösa landsbygdsorterna. Enligt Einarsson (2004: 208) hänger de dialektala attityder ihop med maktförhållanden, därför upplevs vanligtvis huvudstädernas dialekter som negativa och varieteterna på maktlösa orter som positiva.

5 Sammanfattande diskussion

Syftet med min studie var alltså att undersöka vilka dialektala attityder och identiteter det finns bland gymnasieelever i Karis, Ekenäs och Hangö. Genom avhandlingens forskningsfrågor strävade jag bland annat efter att utreda informanternas förhållande till dialekt och standardsvenska och deras attityder till lokala varieteter inom och utanför Västnyland. Utöver det här hade jag även som avsikt att undersöka om informanterna tog fasta på samma dialektala särdrag på alla tre orter och om man i så fall kan tala om en gemensam västnyländsk dialekt. I detta kapitel sammanställer jag mina resultat utgående från forskningsfrågorna och jämför samtidigt resultatet från min studie med resultatet från tidigare folkdialektologiska studier i Svenskfinland (med undantag från en undersökning som är gjord i Sverige). Därefter presenterar jag mina slutsatser och slutligen avrundar jag kapitlet och avhandlingen med några konstruktiva kommentarer gällande min egen undersökning och ger förslag på framtida studier.

5.1 Talas mera dialekt eller standardsvenska?

I det här avsnittet presenterar jag mitt resultat som besvarar forskningsfrågan: upplever gymnasieeleverna i Västnyland att de talar mera dialekt eller standardsvenska? Samtidigt granskar jag hur informanter i andra delar av Svenskfinland och i Sverige har tagit ställning till liknande frågor i tidigare studier.

Resultatet i min studie visade att den klara majoriteten, det vill säga 106 av de 161 västnyländska gymnasieeleverna (66 %) upplevde att de använde dialekt framom standardsvenska. Denna andel är dock lägre än hos Froms (2007:38) undersökta högstadiееlever från Korsholm, Botby och Lovisa, av vilka 73 % upplevde att de kan tala dialekt hemma, medan 83 % ansåg att de kan använda dialekt med vänner som också gör det. I min studie visade det sig att det var en betydligt större andel av de västnyländska männen (80 %) än kvinnorna (56 %) som upplevde att de talade mera dialekt. Bland Froms informanter var däremot fördelningen mellan könen mycket jämnare. Av flickorna ansåg 74 % att de kan tala dialekt hemma med familjen och nästan en lika stor andel av pojkarna (72 %) hade svarat lika. Med vännerna som också talar dialekt upplevde 80 % av flickorna att de kan använda dialekt och enbart 6 procentenheter fler pojkar.

I Wikners (2019: 51) forskning om Helsingforsbornas inställning och uppfattning till svenskan i huvudstadsregionen, framkom det däremot att många av de yngre informanterna inte upplevde att deras språk nådde upp till en tillräckligt hög kvalitet för att kunna klassificeras som standardsvenska. Trots det ansåg ändå majoriteten av de undersökta Helsingforsborna att deras svenska påminde mera om ett standardtalspråk än en dialekt. Majoriteten av samtliga gymnasieelever från Västnyland som jag har undersökt upplevde att de använde mera dialekt, men ändå ansåg majoriteten (57 %) av Ekenäsinformanterna att de talade mera standardsvenska. Det här är däremot ingen överraskning, med tanke på att Ivars (2015:361) nämner att lokalspråket inte är särskilt starkt i Ekenäs.

Teinler (2016) genomförde i sin tur gruppintervjuer med ålderspensionärer, personer i medelåldern och högstadiel elever från Heby kommun i Uppland som ligger i Uppsala län. I Teinlers (2016: 259) resultat framkom det att flera av informanterna (i synnerhet de yngsta och en del av de i medelåldern) upplevde att de talade rikssvenska framom en lokal dialekt. Det här kan eventuellt bero på att Heby ligger i Uppsala län som upplevs ha den politiska och akademiska makten i Sverige (Teinler 2016:60).

Utgående från jämförelsen med mitt resultat och tidigare studier kan jag dra slutsatsen att det inte finns något klart samband mellan ålder och förhållandet till dialekt och standardsvenska. Det var dessutom enbart i Västnyland som det förekom en tydlig skillnad mellan könen. En betydligt större andel av de västnyländska männen än kvinnorna upplevde nämligen att de talade mera dialekt, men inom andra informantgrupper var fördelningen mellan könen relativt jämn. Jämförelsen mellan de åtta undersökta informantgrupperna visade däremot att det endast var informanterna från Ekenäs, Helsingfors och Heby som upplevde att de talade mera standardsvenska än dialekt.

5.2 Behärskandet av standardsvenska och dialektens framtid

I samband med min forskningsfråga som berör informanternas förhållande till dialekt och standardsvenska, undersökte jag även de västnyländska gymnasieelevernas upplevda behärskning av standardsvenska och deras syn på den egna användningen av dialekt om tio år. Jag presenterar inledningsvis mitt resultat och jämför sedan med både Froms (2007) och Nyholms (2011) undersökningar.

Lite under hälften (47 %) av de västnyländska informanterna upplevde att det var *viktigt* att kunna tala standardsvenska, medan enbart 4 % av dem hade angett att behärskandet av standardsvenska är *mycket viktigt*. Froms (2007: 49) resultat indikerade däremot att över hälften (52 %) av samtliga högstadieelever från Korsholm, Botby och Lovisa upplevde att det var *viktigt* att kunna standardsvenska och 18 % av dem ansåg att behärskandet av ett standardspråk är *mycket viktigt*. I Nyholms (2011:110) enkätundersökning framkom det i sin tur att över hälften (59 %) av Närpesungdomarna ansåg att standardsvenska var den enda varieteten som kunde användas i alla möjliga situationer. Flertalet av de undersökta Närpesungdomarna upplevde dessutom att det var viktigt att kunna tala standardsvenska för att bli förstådd utanför ingruppen och att kunna använda standardsvenska i mera formella situationer och umgängen. I kontrast till detta resultat ansåg 39 % av gymnasieeleverna från Västnyland att det *inte är viktigt* att kunna standardsvenska och av Froms högstadieelever hade 23 % svarat lika. Att behärskandet av standardsvenska är *oviktigt* upplevde 7 % av Froms informanter och 9 % av mina.

Sammanlagt 70 % av högstadieeleverna från Korsholm, Botby och Lovisa var positivt inställda till användandet av standardsvenska, medan enbart 51 % av de västnyländska gymnasieeleverna upplevde att det i någon grad är viktigt att kunna standardsvenska. Det här står i sin tur i konflikt med att 95 % av de västnyländska informanter hade angett att de kan tala standardsvenska *mycket bra* eller *bra*. Det vill säga att nästan alla gymnasieelever från Karis, Ekenäs och Hangö upplevde att de kan tala standardsvenska, men ändå ansåg bara hälften att det är viktigt. Av Froms (2007:50) informanter upplevde också största delen, 89 %, att de behärskade standardsvenska antingen *mycket bra*, *bra* eller *ganska bra*, vilket antyder att standardsvenska åtminstone för dessa finlandssvenska ungdomar är en lätt varietet att lära sig och använda.

Utöver det här granskade också From (2007: 59-60) dialektens uthållighet och högstadieeleverna skulle svara på frågan ”Använder du dialekt eller standardsspråk om tio år?”. Av samtliga informanter svarade 57 % att de kommer att fortsätta tala dialekt och 38 % upplevde att de skulle byta till standardsvenska. Bland de västnyländska gymnasieeleverna som jag har granskat var det däremot 47 % som ansåg att de kommer att fortsätta använda samma dialekt och 48 % som upplevde att de kommer att byta till antingen en annan dialekt eller standardsvenska. Med andra ord var gymnasieeleverna från Karis, Ekenäs och Hangö betydligt mera tudelade på den här fronten än högstadieeleverna från Korsholm, Botby och Lovisa. I Froms studie visade det sig att det var en större andel av pojkarna (62 %) än flickorna

(53 %) som ansåg att de kommer att tala dialekt om tio år. I min egen studie upplevde också flertalet av de manliga informanterna (61 %) att de kommer att fortsätta använda dialekt. Men till skillnad från Froms resultat ansåg majoriteten (63 %) av de västnyländska kvinnorna att de däremot kommer att tala standardsvenska eller en annan dialekt i framtiden.

Jämförelsen mellan min och de två andra studierna visade att ungdomarna från Västnyland värdesatte behärskandet av standardsvenska lägre än på de andra orterna i Svenskfinland. Däremot upplevde nästan alla västnyländska informanter att de behärskade standardsvenska mycket bra eller bra. Jämförelsen antyder dessutom att de undersökta gymnasieeleverna i Västnyland inte är lika fästa vid sitt lokalspråk som de granskade högstadiееleverna från Korsholm, Botby och Lovisa.

5.3 Hur betecknas den egna dialekten?

I min undersökning ställde jag forskningsfrågan: hur betecknar informanterna svenskan i Karis, Ekenäs och Hangö? I det här avsnittet presenterar jag resultatet som besvarade denna fråga och samtidigt jämför jag västnylänningarnas dialektala etiketter med hur informanter från olika delar av Svenskfinland har betecknat finlandssvenska dialekter.

Nästan hälften av informanterna från Karis föreslog ”kariska” som etikett för den egna dialekten. Bland enkätsvaren från Ekenäs påträffades två huvudsakliga trender, antingen benämndes den egna dialekten som ”ekenäsdialekt” och ”ekenäsiska” eller som ”västnyländska” och ”blandning av andra dialekter”. I Hangö benämndes dialekten främst som ”hangödialekt” eller ”hangösvenska”. I Leinonens (2015: 124) enkätundersökning av hur lekmän från Helsingforsregionen, Nyland, Åboland eller Österbotten betecknade dialekterna i Svenskfinland, framkom det att ortnamnet vanligtvis kombineras med *dialekt* då informanterna föreslog etiketter för varieteterna på mindre orter. Då samma informanter betecknade dialekterna i sydfinländska städer fick etiketterna slutledet *-svenska* och *-dialekt*. Enligt Leinonen (ibid.) verkar etiketter med avledningen *-ska* vara en sydfinländsk variant och denna benämning användes i synnerhet för varieteteten i Karis (*Kariska*). Det här stämmer överens med mitt eget resultat, utgående från vilket 41 % av gymnasieeleverna från Karis själva föreslog etiketten *Kariska*. En tiondel av informanterna från Ekenäs angav också samma typ av benämning i form av *Ekenäsiska*, däremot hade flertalet av dessa gymnasieelever föreslagit etiketten *Ekenäsdialekt*, det vill säga kombinationen *ortnamn* och *dialekt*, samma benämning

som använts av informanterna i Leinonens (2015:125) studie. Precis som gymnasieeleverna från Karis och Leinonens lekmän, inkluderade även Hangöinformanterna ortnamnet i beteckningen för den egna dialekten: ”Hangödialekt” eller ”Hangösvenska”.

I Leinonens resultat nämns inte dialekten i Hangö överhuvudtaget, däremot påträffas flera så kallade *regionala beteckningar* med vilka Leinonen (2015: 126) syftar på varieteter som har en större geografisk räckvidd. Leinonen påpekar att Nyland är det enda landskapet i Svenskfinland där informanterna upplever att det finns flera dialekter som sträcker sig över orternas gränser men täcker ändå inte hela landskapet. Som etiketter för dialekterna i Nyland föreslog flertalet av lekmännen bland annat *västnyländska*, *östnyländska* och *nyländska*. Både *västnyländska* och *östnyländska* angavs av nylänningarna själva, medan *nyländska* föreslogs av främst österbottniska informanter. Även detta resultat korrelerar med vad min egen studie har lagt fram bevis för. I Karis, Ekenäs och Hangö betecknades nämligen den egna dialekten i varierande grad med etiketten ”västnyländska”.

Wikner (2019) har också undersökt hur informanterna från Helsingfors valde att beskriva språkvarieteteten i huvudstaden. Wikners (2019: 50) resultat påvisade att det var svårt för Helsingforsborna att ge en etikett åt svenskan i Helsingfors och flertalet av informanterna verkade tveksamma och förvirrade. Det här ledde till att de som deltog i undersökningen föreslog allt från *Helsingforssvenska* och *Helsingfordialekt* till *finlandssvenska* och *stadsspråk*. Denna osäkerhet påträffades däremot inte hos mina undersökta Karisinformanter av vilka 41 % föreslog *Kariska* och inte heller bland informanterna från Hangö, av vilka exakt hälften använde etiketten *Hangödialekt* (ortnamn + dialekt), medan en femtedel föreslog *Hangösvenska* (ortnamn + svenska). I Ekenäs var informanterna däremot splittrade mellan två trender. Här betecknade nämligen 30 % av informanterna dialekten som antingen *Ekenäsdialekt* eller *Ekenäsiska*, medan sammanlagt 32 % föreslog *västnyländska* eller en *blandning*. Wikner (2019: 52) påpekar att ju mer standardnära en varietet är, desto svårare verkar det vara att definiera den och ta fasta på särdrag. Det här stämmer in på resultatet från både Helsingfors och Ekenäs med tanke på att många av informanterna på dessa två orter upplevde att deras svenska är mera standardspråklig än dialektal.

Utgående från jämförelsen följde de västnyländska gymnasieeleverna i min studie, samma beteckningsmönster som informanterna i tidigare studier. Bortsett från de undersökta Helsingforsborna och mina informanter från Ekenäs, var lekmännens dialektala etiketter relativt enhetliga inom de ortvisa grupperna.

5.4 Informanternas beskrivning av identifierade dialektdrag

I det här avsnittet presenterar jag mitt resultat som besvarar forskningsfrågan: vilka dialektdrag kan informanterna identifiera och hur beskrivs dessa? Informantsvaren från min undersökning jämförs med hur Vasabor och Helsingforsbor har beskrivit sina egna dialektala särdrag i tidigare forskning.

I min studie fokuserade jag på de fem särdrag som de västnyländska gymnasieeleverna nämnde flest gånger och av dessa handlade fyra om uttal och en om morfologi i resultatet från både Ekenäs och Hangö. Av Karisinformanternas fem mest nämnda dialektdrag berörde däremot tre beskrivningar uttal, medan en handlade om morfologi respektive lexikon. Rabb (2017) undersökte uppfattningarna om språkvarieteteten i Vasa genom att intervjua 20 informanter från Vasa och 10 från Korsholm. Lekmännen i Rabbs studie identifierade sammanlagt 17 olika särdrag i Vasasvenskan och av dessa berörde tio uttal och tre ordförrådet. Lite under hälften av informanterna tog även fasta på dialektens ”melodi” och ”klang”, det vill säga prosodin.

Gemensamt för de västnyländska gymnasieeleverna och informanterna från Vasa är att vid beskrivningen av den egna dialekten har de flesta tagit fasta på apokope (”ord förkortas”), kortstavighet (”kort och snabbt uttal”) och uttalet av vissa ljud. I Vasa, Karis och Ekenäs nämndes även användningen av finska lånord. Men till skillnad från informanterna i Västnyland hade lekmännen från Vasa nämnt egna dialektord flest gånger och nästan hälften hade tagit fasta på dialektens prosodi. I sin tur hade gymnasieeleverna i Karis, Ekenäs och Hangö i olika grad beskrivit adjektivändelsen *-er* och därmed tagit fasta på ett morfologiskt särdrag som är typiskt för dialekterna i Västnyland. Däremot hade hälften av Vasainformanterna nämnt *he* som ett neutralt personligt pronomen, vilket i sin tur är karaktäristiskt för flera dialekter i Österbotten. Både i Rabbs och mitt resultat har specifika ljud nämnts som dialektdrag, men medan lekmännen från Vasa hade beskrivit dialektens ”europeiska u-ljud” hade de västnyländska informanterna redogjort för dialekternas ”runda” eller ”rullande” r-ljud.

Trots att dialektord har nämnts flest gånger som ett särdrag för Vasasvenskan påpekar Rabb (2017) att majoriteten av informanterna från både Vasa och särskilt i Korsholm upplevde det svårt att ge exempel på dessa vid intervjutillfällena. Över hälften (60 %) av gymnasieeleverna från Karis, Ekenäs och Hangö upplevde att det finns ord som är typiska för den lokala dialekten, men ändå hade också dessa informanter problem med att ge exempel på dialektord. Trots att jag hade inkluderat en enkätfråga som enbart frågade efter vilka ord som är typiska för den

egna dialekten, beskrev flertalet av de västnyländska informanterna ändå främst uttal genom att föreslå exempelord som tog fasta på apokope (ex. *vattn, kattn, int*) och kortstavighet (ex. *myki, komer, maga*).

Till skillnad från både Vasainformanterna och de västnyländska gymnasieeleverna som främst hade problem med att ge exempel på dialektord, hade lekmännen från Helsingfors i Wikners (2019: 52-54) studie svårt att i allmänhet lyfta fram specifika särdrag för varieteten i huvudstaden. Trots detta tog ändå alla Helsingforsinformanter fasta på att de flesta som bor i huvudstadsregionen blandar in finska ord och uttryck då de talar svenska. Flera av Helsingforsborna nämner också att speciellt ungdomar blandar in mera finska och engelska än vuxna i sitt svenska tal. Denna tendens är delvis gemensam mellan Helsingforsinformanternas och de västnyländska gymnasieelevernas dialektala beskrivningar, eftersom vissa av informanterna från både Karis och Ekenäs också nämnde användningen av finska ord och uttryck. Det här är i sin tur överraskande med tanke på att 78 % av Ekenäsborna svarade att de har svenska som modersmål och att 82 % av dem talar svenska hemma och 83 % använder svenska med sina vänner.

Jämförelsen visade att både västnylänningarna i min studie och österbottningarna i tidigare forskning tog fasta på apokope och kortstavighet. Flertalet av samtliga informanter hade dessutom fokuserat på dialekternas säregna uttal. Men samtidigt tog de österbottniska informanterna och de västnyländska gymnasieeleverna i min undersökning fasta på flera särdrag som är unika för vardera region. Till skillnad från de undersökta österbottningarna, hade informanterna från både Västnyland och Helsingfors vissa svårigheter med att identifiera och ge exempel på dialektord.

5.5 Informanternas attityder till den egna dialekten

I min studie strävade jag även efter att besvara forskningsfrågan: vilka attityder har gymnasieeleverna till sin egen dialekt? Till näst presenterar jag västnylänningarnas dialektala attityder och granskar vilket förhållande informanter i tidigare studier har haft till sin egen dialekt.

Resultatet i min undersökning påvisade att majoriteten av samtliga informanter från Västnyland hade en övervägande kritisk inställning till den egna dialekten och använde i allmänhet negativa attribut som *ful, hård* och *gammalmodig* för att beskriva ortens varietet. Björkvik

(2018) undersökte vilka attityder både yngre och äldre Larsmobor hade till varieteten i Larsmo och till skillnad från mina undersökta informanter hade majoriteten av Björkviks (2018: 29) informanter en positiv inställning till Larsmodialekten. Av de undersökta Larsmoborna upplevde nämligen hela 80 % att den är *bra*, 70 % ansåg att dialekten är *viktig* och 25 % beskrev varieteten som *fin*. Enbart 15 % och 10 % av Larsmoborna upplevde att den egna dialekten är *ful* respektive *oviktig*. I Karis upplevde däremot 32 % att dialekten var *hård*, 16 % beskrev den som ful och 35 % uppfattade varieteten som *gammalmodig*. I Hangö beskrev 38 % av gymnasieeleverna den egna dialekten som både *ful* och *hård*, medan 26 % av informanterna i Ekenäs upplevde att Ekenäsdialekten är *ful* och 19 % betecknade den som gammalmodig.

Bortsett från det här hade Ekenäsborna den mest positiva attityden till sin egen dialekt, det var nämligen 29 % som upplevde att varieteten är *fin* och 33 % beskrev den som *mjuk*. Av de tre västnyländska informantgrupperna var det med andra ord gymnasieeleverna från Ekenäs som kom närmast den påtagliga positiva attityden som Larsmobor hade till sin egen dialekt. I Wärns (2018: 55) studie undersöktes bland annat hur gymnasieeleverna i Jakobstad rangordnade dialekterna på 13 olika orter (alla finländska förutom Stockholm). Det visade sig att informanterna här tyckte bäst om varieteterna i Jakobstad, Stockholm och Pedersöre. Med andra ord tyckte gymnasieeleverna från Jakobstad mest om dialekten på den egna orten, vilket enbart stämmer överens med de attityder som Ekenäsinformanterna angav i min undersökning.

Helsingforsborna i Wikners (2019: 52-54) studie associerade i sin tur den lokala varietetens särdrag med sociala stereotyper. En del av informanterna upplevde till exempel att konsonantförlängningen är ett uttryck för överklassen, medan andra uppfattade vokalförlängning vid r-bortfall som karaktäristiskt för ungdomsspråket i huvudstadsregionen. Konsonantförlängningen förknippades också med hög utbildning och/eller en äldre och prestigefyllda Helsingforssvenska. En del av informanterna associerade i sin tur vokalförlängningen vid r-bortfall med ett högfärdigt och arrogant beteende. Haapamäki och Kvarnström (2014:111) observerade samma tudelade förhållningssätt till svenskan i Helsingfors utgående från de Helsingforsbor de undersökte. Flera av informanterna beskrev nämligen varieteten som *vanlig*, *tydlig*, *ren* och *rak*, medan en del ansåg att huvudstadsregionssvenskan är *ovårdad* och *onyanserad* på grund av att man blandar in slangord, finlandismer och finska och engelska ord och uttryck. Med andra ord är de granskade Helsingforsborna nästan lika kritiskt inställda till den lokala dialekten som de västnyländska gymnasieeleverna, men likt Ekenäsborna hade också informanterna från Helsingfors både negativa och positiva uppfattningar om den egna varieteten.

Utgående från jämförelsen hade informanterna från Karis och Hangö den mest kritiska inställningen till deras egna dialekter, medan Larsmoborna uppvisade främst positiva attityder till deras egen dialekt. Informanterna från Ekenäs och Helsingfors förhöll sig däremot både negativt och positivt till den egna dialekten.

5.6 Informanternas attityder till dialekterna på andra orter

I det här avsnittet presenterar jag slutligen mitt resultat som besvarar forskningsfrågan: vilka attityder har gymnasieeleverna till andra dialekter? Jag jämför samtidigt de västnyländska informanternas inställningar med de dialektala attityder som har påträffats i tidigare forskning i Svenskfinland. Eftersom en av de tidigare studierna inte har inkluderat dialekter från enskilda orter utan har istället fokuserat på hela regioner, fungerar Västra och Mellersta Nyland och Södra Österbotten som skärningspunkter i följande jämförelse.

Av gymnasieeleverna i min studie upplevde 40 % att dialekten i Närpes (Södra Österbotten) är *ful*, 37 % ansåg att den är *gammalmodig* och 22 % hade betecknat varieteten som *hård*. Det mest negativt laddade attributet *ful* användes av 39 % av de kvinnliga informanterna och 40 % av männen, det vill säga att både de västnyländska kvinnorna och männen var nästan lika negativt inställda till den sydösterbottniska dialekten. Av högstadieeleverna i Froms (2007: 48) studie hade sammanlagt 61 % en positiv inställning till dialekterna i Södra Österbotten. Froms resultat visar även att en större andel av flickorna (66 %) än pojkarna (54 %) tyckte om de sydösterbottniska dialekterna.

Till dialekten i Tenala, som för gymnasieeleverna från Karis, Ekenäs och Hangö representerar en utomstående lågstatus varietet i Västnyland, är den klara majoriteten av de fem mest valda attributen negativa. Över hälften (53 %) av de västnyländska informanterna betecknade nämligen tenaladialekten som *ful*, 43 % upplevde att den är *gammalmodig* och 23 % hade valt attributet *hård*. Av Froms (2007:48) högstadieelever från Korsholm, Botby och Lovisa har däremot över hälften (53 %) en positiv attityd till dialekterna i Västnyland. Froms resultat antyder att det är en större andel av flickorna (59 %) än pojkarna (46 %) som tycker om de västnyländska dialekterna. Det samma gäller även för gymnasieeleverna i Karis, Ekenäs och Hangö av vilka en mindre andel kvinnor (49 %) än män (58 %) hade använt det negativa attributet *ful*.

Mitt resultat visade även att de västnyländska informanterna hade en relativt neutral och delvis positiv inställning till Helsingforsdialekten som i det här fallet representerar Mellersta Nyland. Av gymnasieeleverna hade nämligen 60 % betecknat varieteten som *standardspråklig*, 55 % upplevde att den är *finnspråkig* och 31 % hade använt det positivt laddade attributet *fin* för att beskriva dialekten i Helsingfors. Av Froms (2007: 48) informanter tyckte sammanlagt 56 % om dialekterna i Mellersta Nyland och det var åter en större andel av flickorna (62 %) än pojkarna (50 %) som hade en positiv attityd till varieteterna i regionen. Utgår man från det positiva attributet *fin* är fördelningen mellan de kvinnliga och manliga informanterna från Västnyland däremot den motsatta, eftersom det var en större andel av männen (34 %) än kvinnorna (29 %) som upplevde att den mellannyländska dialekten var fin. Med andra ord hade flertalet av både mina och Froms informanter en relativt positiv inställning till högstatus varieteten i Helsingfors.

Bland de varieteter som Wärns (2018:55) Jakobstadbor värderade, rangordnades också svenskan i Helsingfors överraskande högt (på fjärde plats av tretton varieteter). Enligt Wärn indikerar resultatet att svenskan i Helsingfors har en viss social markör som leder till att informanterna uppskattade den och att det kan tänkas finnas en prestige som är kopplad till varieteten i huvudstaden. Även i Leinonens (2015: 136) studie visade det sig att informanterna från andra orter uppfattade Helsingforsborna som negativa på värmedimensionen, men som positiva på kompetensdimensionen. Detta stämmer även överens med de västnyländska informanternas val av attributet *standardspråklig*, vilket syftar på kompetens.

Jämförelsen visade att de västnyländska informanter var betydligt mer kritiskt inställda till dialekter i både Södra Österbotten och en utomstående varietet i Västnyland, än vad ungdomarna från Korsholm, Botby och Lovisa var. Däremot förhöll sig alla sju informantgrupper relativt positivt till svenskan i Helsingfors.

5.7 Slutsatser

Utgående från mitt eget resultat och jämförelsen med de tidigare studierna presenterar jag nu slutligen mina slutsatser. Jag inleder det här avsnittet med att redogöra för vad som var gemensamt för majoriteten av informanterna i min undersökning, därefter beskriver jag skillnaderna mellan informantgrupperna i Västnyland och till sist presenterar jag skillnader och likheter mellan mitt resultat och tidigare forskning.

Mitt resultat antyder att dialekterna i Karis, Ekenäs och Hangö har mycket gemensamt och att man kan tala om en vidsträckt västnyländsk dialekt som har vissa små nyansskillnader på orterna. Majoriteten av informanterna i Karis, Ekenäs och Hangö tog nämligen fasta på nästan exakt samma dialektdrag. På alla tre orter hade gymnasieleverna beskrivit dialekternas kortstavighet, artikelsynkope och redogjort för adjektivändelsen *-er*. Största delen av informanternas förslagna dialektord exemplifierar i sin tur två av dessa särdrag. Som exempelord för artikelsynkope hade de flesta gymnasieelever gett ”vattn” och ”kattn” och för kortstavighet hade ”komer” och ”myki” föreslagits. Gymnasieeleverna upplevde dessutom att varieteterna på de närliggande orterna påminner om den egna dialekten. På alla tre orter föreslog gymnasieeleverna även etiketten ”västnyländska” för den egna dialekten, vilket ytterligare understryker dialekternas samhörighet. Utöver det här var västnylänningarna i allmänhet positivt inställda till användningen av dialekt och majoriteten (66 %) upplevde dessutom att de talar mera dialekt än standardsvenska. Däremot har sammanlagt 86 % av informanterna svarat att de antingen *sällan* eller till och med *aldrig* själva medvetet har använt sin egen dialekt för att visa varifrån de kommer. Gemensamt för de västnyländska gymnasieeleverna var ytterligare det faktum att majoriteten hade en mestadels negativ attityd till varandras dialekter och dialekterna i Tenala och Närpes, men de förhöll sig ändå relativt positivt till svenskan i Helsingfors.

I resultatet förekom även vissa skillnader mellan orterna och könsgrupperna. Till att börja med upplevde en mycket större andel av männen (80 %) än kvinnorna (56 %) att de talade mera dialekt. Av männen från både Karis och Hangö uppgav hela 92 % att de talade dialekt, medan enbart 68 % av de manliga informanterna från Ekenäs upplevde detsamma. I Ekenäs påträffades även flest gymnasieelever (57 %) som ansåg sig använda mera standardsvenska än dialekt, medan endast 29 % av informanterna från Karis och 15 % av samtliga Hangöinformanter uppgav sig tala mera standardsvenska än dialekt. Bortsett från de manliga gymnasieeleverna i Ekenäs var också det betydligt fler av männen än kvinnorna som upplevde att de fortfarande kommer att tala samma dialekt om tio år. Till skillnad från majoriteten av Karis- och Hangöinformanterna, vilka gav den egna dialekten en etikett som på olika sätt inkluderade ortnamnet, var gymnasieeleverna i Ekenäs tudelade. Ena hälften föreslog en etikett med ”Ekenäs” infogat, medan andra hälften betecknade dialekten som en dialektkombination eller en del av en vidsträckt västnyländsk dialekt. Utöver detta skiljde sig dessutom Ekenäsborna från de andra informantgrupperna genom att vara de mest kritiskt inställda till dialekterna på grannorterna, eftersom majoriteten av de mest negativt laddade attributen (*ful*

och *hård*) gavs av Ekenäsinformanterna. Enda dialekten som blivit betecknad som *fin* var Ekenäsdialekten, men det var också Ekenäsinformanterna själva som hade föreslagit detta attribut flest gånger.

Genom jämförelsen mellan mitt resultat och tidigare studier visade det sig att de västnyländska gymnasielevorna använde sig av samma beteckningsmönster som alla andra informantgrupper då de föreslog dialektala etiketter. I jämförelsen framkom det även att västnylänningarna och österbottningarna (Vasa, Larsmo) var mycket bättre på att identifiera och beskriva sin egen dialekt än Helsingforsbor. Utöver detta upplevde majoriteten av informanter från andra orter i både Österbotten och Nyland att de använde mera dialekt än standardsvenska, förutom i Helsingfors och Ekenäs där flertalet ansåg motsatsen. Jämförelsen med tidigare forskning antyder även att de västnyländska informanterna inte var lika fästa vid sitt eget lokalspråk som på andra orter. I allmänhet visade sig västnylänningarna i min studie vara betydligt mer kritiska till dialekterna på andra orter än vad informanterna från i synnerhet Österbotten var.

5.8 Konstruktiva kommentarer och förslag till fortsatt forskning

I det här avsnittet utvärderar jag slutligen min egen enkätundersökning och ger förslag på framtida studier.

Med enkäten kunde jag samla in en stor mängd data och redogöra för olika tendenser, men samtidigt var det omöjligt att förklara och kategorisera vissa vagare och friare informantsvar såsom beskrivningen av dialektdrag och dialektord. Genom enkätfrågorna kunde jag inte heller bekräfta hur informanterna egentligen uppfattade begreppen ”dialekt” och ”standardsvenska”. Utöver det här begränsade till exempel krysschemat med färdigt givna attribut informanternas attityder. För alla dessa delmoment skulle intervjuer ha gett informanterna möjlighet att motivera sina svar och delvis underlättat datainsamlingen, men samtidigt skulle det ha varit mycket mera tidskrävande och praktiskt utmanande att arrangera intervjuer med alla 161 informanter. Enkäten genererade trots allt effektivt data som var jämförbar mellan alla tre orter, informantgrupper och mellan könen. De öppna frågorna gav som förväntat upphov till flest problem och därför var det lönsamt att inte inkludera flera än jag gjorde.

Tack vare dessa observationer skulle jag föreslå att framtida folkdialektologiska studier skulle använda en elektronisk enkät eftersom dessa underlättar datainsamlingen och det är lättare att

kontrollera att alla frågor besvaras. Med digitala formulär blir även efterbehandlingen av all data mycket enklare. Trots att jag genomförde enkätundersökningen vid tre gymnasier, blev ändå materialet från Ekenäs mycket större än all data som samlades in från Karis och Hangö. Vid jämförelsen mellan de tre västnyländska orterna representerade varje enskild Karisbo och Hangöbo en mycket större andel av den totala procenten än vad varje individuell gymnasieelev från Ekenäs gjorde. Jag skulle därför rekommendera att man använde ett jämnare antal informanter som representerade olika åldersgrupper och inte en och samma som i min studie. På detta sätt skulle man kunna samla in ett mera mångsidigt material och redogöra för flera skillnader och likheter inom en och samma ort. Om man dessutom skulle använda ett färre antal informanter skulle man lättare kunna inkludera intervjuer och fördjupa sig på enskilda frågor.

Avslutningsvis vill jag nämna att min studie betonade två existerande forskningsluckor. Det finns nämligen skäl för att grundligare undersöka de rapporterade ”runda” och ”rullande” r-ljuden som flera av de västnyländska informanterna hade tagit fasta på. Speciellt med tanke på att enbart Ivars (2015:33) har nämnt det ”rullande r-et” som ett allmänt identitetsskapande särdrag i Västnyland och då enbart använt en kvinnlig informant från Ekenäs som ett exempel. Genom granskningen av tidigare dialektstudier i Svenskfinland, framkom det samtidigt att dialekten i Hangö inte har blivit undersökt i varken traditionell dialektforskning eller nyare folkdialektologiska studier. Varieteterna i både Karis och Ekenäs har blivit berörda till en viss grad (t.ex. Leinonen 2015), men svenskan i Hangö nämns ännu ingenstans. Till och med då både Harling-Kranck (1998:151) och Ivars (2015: 281) beskriver de Västnyländska dialektområdena nämns orterna i Raseborg (Karis, Ekenäs, Pojo, Bromarv, Tenala, Snappertuna), samt Ingå och Lojo, medan Hangö förblir utelämnat.

Tommy Holm

Referenser

Abercrombie, Nicholas. 2006. *Introduktion till sociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Bijvoet, Ellen & Fraurud, Kari. 2015. Folklingvistik. I: Sally Boyd & Stina Ericsson (red.). *Sociolingvistik i praktiken*. Lund: Studentlitteratur: 109-129.

Björkvik, Erica. 2018. *En undersökning av Larsmobors uppfattningar, perception och produktion av Larsmodialekt*. Pro gradu-avhandling i ämnet svenska språket, Åbo Akademi.

Chambers, Jack. K & Trudgill, Peter. 1998. *Dialectology*. 2 uppl. Cambridge: Cambridge University Press.

Collin, Lotta. 2016. Språkrasism i sommarstaden. I: Anna W Gustafsson, Lisa Holm, Katarina Lundin, Henrik Rahm & Mechtild Tronnier (red.). *Svenskans beskrivning 34*. Lund: Lunds universitet: 147-158.

Einarsson, Jan. 2004. *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Finnäs, Fjalar. 2013. *Finlandssvenskarna 2012: en statistisk rapport*. Helsingfors: Svenska Finlands folkting.

From, Nina. 2007. *En attitydundersökning kring dialekt och standardspråk i tre finlandssvenska högstudier*. Pro gradu-avhandling i ämnet svenska språket, Åbo Akademi.

FUSK – Finlandssvenskt ungdomsspråk. 2006. *Vad är FUSK?*
<http://web.abo.fi/fak/hf/sve/fusk/vad.html> (Hämtad 10.1.2020).

Haapamäki, Saara & Kvarnström, Sarah. 2014. *Svenskan i Helsingfors och Åbo ur ett folkdialektologiskt perspektiv*. I: Jan Lindström, Sofie Henricson, Anne Huhtala, Pirjo Kukkonen, Hanna Lehti-Eklund & Camilla Lindholm (red.). *Svenskans beskrivning 33*. Helsingfors: Helsingfors universitet, Finska, finskugriska och nordiska institutionen: 109-118.

Haapamäki, Saara & Wikner, Sarah. 2015. "Att undersöka lyssnares perception av regional variation". I: *Folkmålsstudier* 53. 35-77.

Tommy Holm

Hangö stad. 2019a. Hangö: den lilla staden vid havet

https://www.hanko.fi/sv/staden_och_beslutsfattande/info_om_hango (Hämtad 20.10.2019).

Hangö stad. 2019b. Hangö genom tiderna. <https://tourism.hanko.fi/sv/hanko-kautta-aikojen/>

(Hämtad 20.10.2019).

Hanko-Raseborg. 2019. Företagen, människorna och experterna: Region Hangö-Raseborg för företag. <https://hanko-raseborg.com/sv/foretagen-manniskorna-och-experterna/> (Hämtad 20.10.2019).

Harling-Kranck, Gunilla. 1998. *Från Pyttis till Nedervetil: Tjugonio prov på dialekter i Nyland, Åboland och Österbotten*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Hultman, Oskar. 1894. ”De östsvenska dialekterna”. I: *Finländska bidrag till svensk språk och folklivsforskning*. Helsingfors: Svenska landsmålsföreningen: 113–303.

Institutet för språk och folkminnen. 2020a. Vad är en dialekt?

<https://www.isof.se/sprak/dialekter/fragor-och-svar-om-dialekter/faq/2013-10-21-vad-ar-en-dialekt.html> (Hämtad 17.4.2020).

Institutet för språk och folkminnen. 2020b. Vad är skillnaden mellan språk och dialekt?

<https://www.isof.se/sprak/dialekter/fragor-och-svar-om-dialekter/faq/2013-10-21-vad-ar-skillnaden-mellan-sprak-och-dialekt.html> (Hämtad 17.4.2020).

Ivars, Ann-Marie. 2015. *Dialekter och småstadsspråk: Svenskan i Finland: i dag och i går 1:1*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Jussila, Raimo. 1999. ”Kessulla kessuja kessussa?” Institutet för de inhemska språken.

https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/kielikkuna_%281996_2010%29/kessulla_kessuja_kessussa (Hämtad 20.3.2020)

Leinonen, Therese. 2015. ”Finlandssvenskars uppfattningar och åsikter om språklig variation – en webbenkät”. I: *Folkmålsstudier* 53. 117-139.

Tommy Holm

Leinonen, Therese & Henning-Lindblom, Anna. 2016. "Gymnasieelevernas åsikter om standardspråk och variation i finlandssvenskan". I: Jaana Kolu, Mikko Kuronen & Åsa Palviainen (red.). *Svenskan i Finland 16*. Jyväskylä: Jyväskylä Universitet: 92-107.

Liebkind, Karmela & Henning-Lindblom, Anna. 2015. Identitet och etnicitet: och språk? I: Marika Tandefelt (red.). *Gruppspråk, samspråk, två språk svenskan i Finland - i dag och i går* 1:2. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet: 183-200.

Mattfolk, Leila. 2012. Språkattityder och språklig identitet. I: *Språkbruk* 2/2012.

Norrby, Catrin & Nilsson, Jenny. 2015. Enkät. I: Sally Boyd & Stina Ericsson (red.). *Sociolingvistiken i praktiken: en metodbok*. Lund: Studentlitteratur: 37-56.

Nyholm, Sara. 2011. Språket som uttryck för identitet. I: Sinikka Niemi & Pirjo Söderholm (red.). *Svenskan i Finland 12*. Joensuu: University of Eastern Finland: 103-112.

Nyman, Lina. 2015. *Dialektal identitet bland ungdomar i Jakobstadsregionen - en folkdialektologisk studie*. Pro gradu-avhandling i ämnet svenska språket, Åbo Akademi.

Ordbok över Finlands svenska folkmål. 2020.

http://kaino.kotus.fi/fo/?p=article&word=p%C3%A4ron&fo_id=FO_7098fe481bae44bfebb2df7a7335b9c8 (Hämtad 20.3.2020)

Palander, Marjatta & Nupponen, Anne-Maria. 2005. *Monenlaiset karjalaiset. Suomen karjalaisten kielellinen identiteetti*. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Preston, Dennis. 1989. *Perceptual Dialectology: Non-linguistics' Views of Areal Linguistics*. Dordrecht: Foris.

Preston, Dennis. 1999. *Handbook of perceptual dialectology: volume 1*. Amsterdam: John Benjamins.

Preston, Dennis. 2006. Folk linguistics. I: Keith Brown (red.). *Encyclopedia of language & linguistics*. 2 uppl. Amsterdam: Elsevier: 521-533.

Tommy Holm

Rabb, Viveca. 2014. "Dialektvariation i Vasa". I: Jan Lindström, Sofie Henricson, Anne Huhtala, Pirjo Kukkonen, Hanna Lehti-Eklund & Camilla Lindholm (red.). *Svenskans beskrivning* 33. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen vid Helsingfors universitet: 372-382.

Rabb, Viveca. 2017. Uppfattningar om Vasasvenskans kännetecknande språkdrag inne i och utanför staden: En diskussion om salience. I: Jan-Ola Östman, Caroline Sandström, Pamela Gustavsson & Lisa Södergård (red.). *Ideologi, identitet, intervention. Nordisk dialektologi 10*. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen vid Helsingfors universitet: 245–256.

Raseborgs stad. 2019a. Raseborgs strategi.

https://www.raasepori.fi/wp-content/uploads/2019/02/Raseborg_strategi_2018-2021-2.pdf
(Hämtad 20.10.2019).

Raseborgs stad. 2019b. Staden i ett nötskal. <https://www.raseborg.fi/hem/staden/> (Hämtad 20.10.2019).

Rosengren, Karl Erik. 1975. *Sociologisk metodik*. Stockholm: Esselte studium.

Selenius, Ebba. 1972. *Västnyländsk ordaccent*. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland.

Soininen-Stojanov, Henna & Vaattovaara, Johanna. 2006. "Pääkaupunkiseudulla kasvaneiden kotiseuturajausket ja kielelliset asenteet". I: Kaisu Juusela och Katarina Nisula (red.). *Helsinki kieliyhteisönä. Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos*. Helsingfors: Helsingin yliopisto: 223-153.

Ström, Susanna. 1996. *Dialekt och standardspråk – attityder och språkval hos österbottniska tonåringar*. Pro gradu-avhandling i ämnet svenska språket, Åbo Akademi.

Teinler, Jannie. 2016. *Dialekt där den nästan inte finns – En folklingvistisk studie av dialektens sociala betydelse i ett standardspråksnära område*. Uppsala: Uppsala universitet, Institutionen för nordiska språk.

Tommy Holm

Tenala. 2020. Tenala. <https://www.tenala.fi/sve/> (Hämtad 12.4.2020)

Westerberg, Pia. 2005. Spara det finlandssvenska talet. I: *Språkbruk* 4/2005.

Wikner, Sarah. 2014. ”Svenskan i Helsingfors ur talarnas perspektiv”. I: *Puhe ja kieli* 34 (3): 119-137.

Wikner, Sarah. 2019. *Svenskan i Helsingfors – Uppfattningar, perception och variation*. Åbo: Åbo Akademi.

Winter, Jill. 1985. *An examination of individualized instruction*. Reston: ERIC.

Wärn, Christoffer. 2018. ”Enligt mig bör man inte använda finska ord i svenskan” – *En folklingvistisk undersökning av vad gymnasiestuderande i Jakobstad tänker om talad finlandssvenska*. Pro gradu-avhandling i ämnet svenska språket, Åbo Akademi.

Bilaga 1: Enkäten

Frågeformulär om språklig identitet och kännedom om dialekter

Alla svar och uppgifter behandlas anonymt och konfidentiellt.

1. Personuppgifter

Biologiskt kön: Kvinna Man

Födelseår: _____

Namnet på ditt gymnasium: _____

År vid gymnasiet: 1:a 2:a 3:e 4:e

Tänker du fortsätta studera vid ett universitet eller en högskola efter gymnasiet?

Ja Nej Vet ej

Har din mamma studerat vid universitet eller högskola? Ja Nej

Har din pappa studerat vid universitet eller högskola? Ja Nej

Nuvarande hemort och år då du flyttade dit: _____

Har du alltid bott på den här orten? Ja Nej

Ifall nej, ange tidigare hemorter och antalet år som du har bott på varje ort:

_____
_____

Din mammas hemort: _____

Din pappas hemort: _____

2. Språklig bakgrund

Ditt/dina modersmål:

svenska   svenska och finska   finska   annat: _____

Vilket/vilka språk talar du hemma? _____

Vilket/vilka språk talar du med dina vänner? _____

På vilket språk gick du i:

daghem   svenska   finska   annat: _____

lågstadium   svenska   finska   annat: _____

högstadium   svenska   finska   annat: _____

Din mammas modersmål:

svenska   svenska och finska   finska   annat: _____

Din pappas modersmål:

svenska   svenska och finska   finska   annat: _____

Kryssa i det alternativ som bäst passar in på dig:

Jag blandar in finska ord och uttryck då jag talar svenska:

mycket ofta   ofta   sällan   aldrig

Jag tycker att det är svårt att hitta rätt ord eller uttryck på svenska:

mycket ofta   ofta   sällan   aldrig

3. Språklig identitet

Upplever du att du är tvåspråkig? Ja Nej

Anser du dig själv vara finlandssvensk? Ja Nej

Förklara kort varför: _____
_____

Vad talar du mera? dialekt standardsvenska

Vad talar din mamma mera? dialekt standardsvenska

Vad talar din pappa mera? dialekt standardsvenska

Talar du samma dialekt som dina föräldrar? Ja Nej

Vad skulle du kalla din dialekt? _____

Beskriv din dialekt. Vad är typiskt för den? (Tänk t.ex. på uttal och ordböjning)

_____
_____
_____

Finns det ord som är typiska för din dialekt? Ja Nej

Ifall ja, vilka? _____
_____

Påminner din dialekt om någon annan finlandssvensk dialekt? Ja Nej

Ifall ja, vilken? _____

Tommy Holm

Tror du att du fortsättningsvis kommer att tala samma dialekt om 10 år? Ja Nej

Varför tror du det? _____

Kryssa för det alternativ som bäst motsvarar din åsikt:

Är det viktigt att tala standardsvenska?

mycket viktigt viktigt inte så viktigt oviktigt

Hur behärskar du standardsvenska?

mycket bra bra dåligt mycket dåligt

Är det viktigt att bevara dialekter?

mycket viktigt viktigt inte så viktigt oviktigt

Har du kunnat höra varifrån någon är tack vare personens dialekt?

mycket ofta ofta sällan aldrig

Brukar du använda din dialekt för att visa varifrån du är hemma?

mycket ofta ofta sällan aldrig

4. Inställning till olika finlandssvenska dialekter

Vad anser du om dialekterna som talas på följande orter?

Kryssa för de adjektiv som du tycker att passar bäst in på dialekten.

(Max 5 kryss/ort)

	<i>hård</i>	<i>mjuk</i>	<i>fin</i>	<i>ful</i>	<i>sjungande</i>	<i>entonig</i>	<i>finsk- språkig</i>	<i>standard- språklig</i>	<i>gammal- modig</i>
Karis									
Ekenäs									
Hangö									
Tenala									
Helsingfors									
Närpes									